KUSTOS JÚLIA

AZT HISZEM, LEHUNYTAM SZEMEM

1.
Karcsúságom szélben hajlott
– este lett, s te elvesztettél.
Elvesztettél, esteledtél,
lábak nélkül lépni
hozzád, mondd,
lehetne még közelebb?

Te nem mozdultál,
nem aggódtál,
nem kérdeztél.

2.
Míg a harag át nem ütötte arcom,
nem fájt. Míg árkot nem ásott s be
nem temetett belém két kéz.
Két kéz legyen hát: a józanság, a tisztaság
vagy az elfedés s a meg nem értés.

Cseresznye s kőris közt
egy fogolyba villám csap.
Kis test, lángolj! Ne félj!
Hát nem furcsa, hogy ami
szép, szinte hangtalan, mikor
hullamerev földet ér?

3.
Mert mi repülni teremtett,
repülni tán épp tud, de sose
biztos, hol s ki a társa. Mondd,
Árgyélus, lesz-e szívem még
szerelemre, mondd,
lesz-e szájam hűs számadásra?

4.
Mert bántani én nem.
Én nem akartalak téged.
Akartam lenni hálód és
párnád és sziklára épült
egyszerű menedéked.

De kit elvetettél magadban,
én voltam az is: nem viszonzott
ragyogás és mocsok.

Mit tegyek magammal,
ha én éppen így, éppen ekkor
szemed tükrén folyvást
ingadozok?

5.
Szép üzenet a margószélen.
Utasítás, kék katlan.
Leszel nélkülem te egész:
leszek nélküled én megszokhatatlan.

És állunk könnyekre, harmatra várva
– mi dúsan fénylő mélyzöld rét.
Egy nap kiásta gyökerét egy platánfa,
s eltemette régi életét.

TURI TÍMEA

REGGEL A TÜKÖR ELŐTT

Számtalan életem van,
és mindnek megvannak a maga titkai.
Mindnek a sajátja, amiket a másik életekben
bármikor kifecsegek.

Számtalan életem van,
és legalább egyben mindig áruló vagyok.
De a szégyen elől mindig elmenekülhetek
egy másik életbe, tovább vagy vissza.

Egymás mellett futó vízerek,
vasúti sínek a rendező-pályaudvaron,
a tekepályán futó golyók útvonala,

egymás mellett futó számtalan életem.
Az egyikben folyton a másikról beszélnék,
és néha összezavarodom,
ha ti itt is, ott is vagytok.

Amíg az úton el nem indulok,
bármelyik úton elindulhatok.

SERFŐZŐ SIMON

AMIT MOST LÁTOK

Amit most látok, már nem látom többé,
elmúlik emléke is, akár az iromba földeké.
Elmúlik fölülem a mostani magasság,
ki tudja, hová lesz, s válik örökre semmivé.

Nem ugyanaz lesz az útszélen ácsorgó idő sem,
mint ami télen kint áll a hidegben.
A trampli madarak sem ugyanazok lesznek,
a mostaniak is mind a múltamba vesznek.

S minden, amit most látok:
az útszélen magányosan kullogó szél,
a munkaerő-odúkkal zsúfolt peremváros,
a járdák eső utáni vízállása is mind más lesz.

Más a kongásától visszhangos világűr,
s a bolygók csillárvilágítása az égen.
Én is más leszek, mert akit most látok,
a távolba vész, s nem látom soha még egyszer.

CSAK AZ A NAP

Csak az a nap,
az ne jött volna el.
Fekete lobogóját ne tűzte volna
fölénk a reggel.

Ne jöttek volna érted,
akik kocsijukra tesznek.
Legszebbik ruhádba
fel is felöltöztettek.

Lábadra adták cipődet is,
ki tudja, hol jársz már benne.
Nem ezen a világon,
végtelenül messze.

VERSEIM

Verseim, ritka látogatóim,
de sokszor megvárakoztattok!
Napokba telik, mire papírjaimon megjelentek,
soraitokat olvashatom.

S végre színt vallotok,
hisz többet tudtok rólam,
mint én magamról gondolok.

Talán a világhoz is
szigorúbb vagyok,
mint képzelem?
Netán engedékenyebb,
elnézőbb gyengeségei fölött,
mint kellene?

Hisz sokszor önmagával se bír,
csak győzhessen mindenen és mindenkin.
S a kamatlábak – ki máson! –
rajtunk akarnak mindig két lábbal taposni,
s elvakítani a bódítások is,
mint gödreikben a kivilágítatlan utcák,
botorkáljunk csak,
semmit ne lássunk.

S amire sokszor szavam sincsen,
csak nézem,
mint magasságából a fa,
az ember mire képes.

Verseim, kimondani
helyettem is segítsetek!

CSABAI LÁSZLÓ

VILLA A HEGYEN

(Kafka nyomán)

A szecessziós nagypolgári épület keleti sarka bástyává nyúlik. De nem erődítmény-rész ez, nincs benne ridegség, inkább egy tömzsi minaret. A sisaktető alatt körablak, melynek kereteit réz leanderlevelek díszítik. A villa kertjében sok cserepes leander van a ciprusok között.

Dr. K. az iratokat tanulmányozó Vargyassy grófot figyeli. Keresi, mit utálhat rajta. Mivel dr. K. nagyon unja már a munkáját, szükséges ezt átvinnie az ügyfeleire. És azok meg is érdemlik ezt. Mert fontoskodnak, akadékoskodnak. Mint most Vargyassy gróf, aki újra- és újrakezdve átolvassa az egész szerződéstervezetet, pedig telefonon mindent megbeszéltek már. Végre felnéz a nyírségi mágnás, aki – adósként – Bécs és Budapest valamennyi bankvezérével üzleti kapcsolatban áll, és meglengeti a paksamétát.

– Helyezzen el ebből egy példányt a vármegyei levéltárban is!

– Semmi akadálya, méltóságos uram.

– Hencegőnek tart?

– A legkevésbé sem – mondja K., fejét leszegve.

– Pedig lenne mire felvágnom. Hány arisztokratát ismer, aki úgy, mint *én*, nyugdíj-biztosítást köt a szolgálóinak?

Erre inkább nem válaszol dr. K., mert a gróf csak azt vállalja, hogy ha az egyik alkalmazottja megköti a megállapodást a Munkás Baleset- és Életjáradék Biztosító Rt.-vel, akkor ő év végén rendre megfejeli a befizetett összeget annak ötödével (amit kigazdálkodhat úgy, hogy nem emeli a béreket, pedig '11 óta a korona szépen inflálódik), ráadásul külföldön egyre gyakoribb, hogy már nem csak az állami alkalmazottak számíthatnak nyugdíjra.

– Ön, gróf úr, igen előrelátó – s mivel a másik szemében K. enyhe csalódottságot érez, még hozzáteszi: – Akár azt is mondhatnám, forradalmár.

– Az vagyok. Vagy legalábbis radikális reformer. A társadalmi konstellációk kényszerítenek erre, ha mi, nagybirtokosok nem leszünk szocialisták… izé… szociálisak, akkor jön a vörös forradalom. És az nemcsak minket, de az egész civilizációt elsöpri. S végül önmagát is. Mert ha egy hatalom nem az evangéliumra épül, akkor… akkor… de nem akarok én itt szavalni. Dr. K., megkínálhatom sompálinkával? Ez a vidékünk egyik kincse!

– Köszönettel elfogadom.

Koccintanak, isznak, köhögnek, a nyelvükkel csettintenek. Éppen úgy, ahogy a gazdák csinálják a csárdában és a béresek a kazal tövében. Úgy látszik, mégiscsak van összekötő kapocs az egymásra fenekedő társadalmi osztályok között.

– K. úr, maga osztrák vagy német? Vagy cseh?

– Egyik sem.

– Hát akkor?

– Prágai osztrák–magyar vagyok.

– Ne mondja már! Ilyen nép is létezik? – kacag fel Vargyassy, és kacsintással jelzi, hogy tudomásul veszi a másik elzárkózását ebben a kérdésben, és tudja az okát.

– Szépen beszéli a nyelvünket.

– Igyekszem minél alaposabban elsajátítani. Ez üzletkötőként elemi érdekem. És amikor megpályáztam ezt az állást, vállaltam is, hogy azonnal beiratkozom egy nyelviskolába.

– Pesten él?

– Igen. Öt éve.

– És melyik város a szebb, Prága vagy Budapest?

– Mindkettő csodálatos.

– Ahogy mondja! Én minden évben felkeresem Prágát. Legalábbis a főpályaudvarát. Ott kell átszállni Karlsbad felé.

– Ó, a gyönyörű völgy!

– Karlsbad? Vagyis Karlovszky Vary?

– Karlovy, így mondják a csehek. És nekem bármilyen nyelven megfelel. Ha legközelebb ott jár, keresse fel a Hotel Schubertet. Ez a remek szálló a cégünk tulajdonában van, ügyfeleink jelentős kedvezményben részesülnek.

– Feltétlen fel fogom keresni! Legalábbis egy Becherbitter erejéig. Mert ez a likőr éppolyan hasznos a köszvény ellen, mint a termálvíz. Az egyik kívül, a másik belül gyógyít. Száz évig fogok élni!

– Tudja, mi még a hosszú élet titka?

– A reggeli torna?

– A prüszkölés. A gyakori prüszkölés. Mert olyankor távozik az emberi szervezetből a sok káros baktérium. Ha nem távoznak, betegséget okoznak. S mikor nem távoznak? Orrdugulás esetén. És pont erre jó a Fenolecrin. Kiváló orrtisztító! Volt dugulás – nincs dugulás! Volt betegség – nincs betegség. Tényleg száz évig fog élni.

– Dr. K., tán csak nem ügynökösködik egy gyógyszergyárnak is?

– A Fenolecrin gyártója, a Juvenalis Pharmazie cégünk érdekeltségébe tartozik.

– Így már értem. No de mi van, ha a gyógyvíznek, a gyógylikőrnek meg az orrtisztító gyógyszernek köszönhetően tényleg megérem, és egészségesen!, a száz évet? Akkor mit fog ajánlani? Életbiztosítást? Ki kötne egy aggastyánnal életbiztosítást?

– Balesetbiztosítást! Mert az érheti. Például megharaphatja egy kutya!

– Csak nem azt akarja mondani, hogy kutyaharapás-biztosításuk is van!

– De mennyire hogy van! Fizet havonta két koronát, s ha megharapja egy kutya, álljuk a gyógykezelése költségeit, és még fájdalomdíjként harminc koronát is kiutalunk a méltóságos úr részére. Ha pedig fizet havonta négy koronát, száz korona lesz a fájdalomdíj. És van hozadékos változat is. Ami azt jelenti, hogy ha tíz évig nem szenved el kutyától származó sérülést, elkezd gyűlni a pénz a számláján, s még kamatozik is!

– Megfontolom. Bár nekem egy jól betanított vizslám van.

– Kössön baleset-biztosítást a munkásai számára. Lehet kombinálni a nyugdíjbiztosítással.

– Rendben. Csak lássam, mennyire élnek majd a lehetőséggel.

– Sok a kóbor kutya Magyarországon. Meg a veszettséget hordozó róka. A méltóságos úrnak is nagy veszteség, ha kidől egy munkása.

– Az biztos. A rókaharapás-biztosítás is benne van a havi díjban?

– Benne lehet, mert a kutya mellett bónuszként még két állatot lehet választani.

– Mi legyen a harmadik? Vipera? A vipera is meg tudja ám marni az embert, és az akár azonnal végzetes…

– A medúzát javaslom. Sokkal gyakoribb a medúzatámadás, mint a kígyótámadás.

– Viccel? Hogy a fenébe kerülne ide medúza? Felúszik a Tiszán?

– Egyre több uradalom szállítja a munkásait Dalmáciába. Szüretelni. Az emberek az egész napos fárasztó fügeszedés vagy olajbogyórázás után megmártóznak a tengerben, jön a medúza, megijednek tőle, az megijed tőlük, és megcsípi őket. Nem halnak bele, de nem fognak dolgozni. És az ültetvény tulajdonosa nem fog utánuk jutalékot fizetni az uradalomnak, azt elhiheti!

A gróf mosolyogva gondolkodik el. Közben, öntudatlanul, leveszi fémkeretes szemüvegét, és annak szárával a fülét kezdi piszkálni. A dobhártyáját. Nagyon jó érzés. Majdnem olyan izgató, mint ha lúdtollat nyomna hallójáratába. Ha egyedül van, sikongat ilyenkor. Dr. K. meghökkenve látja, hogy a szemüvegszár teljesen eltűnik a fülben. Mintha üzleti partnere agyállományának a közepét szeretné megigazítani.

– Élvezet volt önnel üzletet kötni! – mondja Vargyassy gróf, a szobaajtóban állva, és búcsúzóul a kezét nyújtja. Az érkező dr. K.-nak nem adta meg ezt a gesztust.

– Örültem a lehetőségnek, méltóságos úr. A legfontosabb meggyőzni az alkalmazottjait…

– A szolgálók, béresek mennek a béresgazda után. Ha Pogány Bertit rábeszéli, nem lesz gond a többiekkel sem. Viszont az intézőt hagyja ki az egészből. Őt nem szeretik. De hát elvégre intéző, nem az a dolga, hogy megszerettesse magát. Valakinek rendet is kell tartani.

– Ahogy mondja, méltóságos uram.

– Ica! – int a gróf a fekete házicselédruhában és fehér kötényben a folyosói nagytükör előtt posztoló komornának. – Mutasd az utat a vendégünknek!

A lány pukedlizik, és elindul a bejárati ajtó felé. Dr. K. követi. Háromszor kanyarodnak be, mert igen zegzugos a kúria elrendezése. Dr. K. azonban erre nem figyel föl, annyira leköti a komorna ringó csípője. Nem kétséges, szándékos a riszálás, de van is mit: a lány hátsója éppen akkora, hogy lenyűgöző, de ne visszataszító legyen.

Megérkeznek a bejárathoz. Itt viszont Ica széttárt karral feltartóztatja az ügynököt.

– Mi a baj, Ica kisasszony?

– Nem tud kimenni. Zárva az ajtó.

– Hozzon hát kulcsot!

– Rendben, de jöjjön velem! Ne álldogáljon itt. Hogy nézne az ki?

– Ha gondolja…

Bő negyedórába telik, míg felérnek a lány manzárdszobájába. Igaz, az odavezető lépcsősor hol felfelé, hol lefelé tart. Rendre barna foltos galambok rebbennek fel rémülten, és dr. K. cincogást is hall. A repedt, hámló falakat egy laktanyában szolgáló lélek képzeletvilágát tükröző firkák borítják.

A padlásszoba egyetlen billenős ablakából a tetőt és a villa környezetét is látni. Furcsa, hogy a torony is lent van. A kertből felnézve K. máshogy becsülte a ház részeinek egymáshoz viszonyított magasságát.

Ica ledobja ruháját, anyaszült meztelenül körbejárja K.-t, majd az ágyékára mutat.

– A természetesség híve vagyok. Állítólag a pesti madmazellek már ezt is fazonírozzák. Igaz ez?

– Nem tudom – feleli K. az igazat, mert még sosem sikerült hajadon úrilányt elcsábítania. Szolid kuplerájokba jár, az ottani munkaerő fazonírozott, de ők más kategória.

– Ica kisasszony, nem haragszik, ha megkérdezem, miért szabadult meg a ruházatától?

– Mert így szoktam sakkozni.

– Ez a passziója?

– Igen. A sakk. Marha! Elnézést, maga csacsi, hát mit akarhat egy nő egy férfitól, ha tetszik neki? Nekem az a passzióm, hogy a jóképű vendéget ágyba viszem. Aztán kérek tőlük egy autogramot. Abba a kis piros emlékkönyvbe gyűjtöm őket Amikor nézegetem őket, újból felidéződik a velük való találkozás. És ez örömöt okoz nekem. Mert az öreg gróf…

– Nem olyan öreg még Vargyassy.

– Öreg. Nem megy neki a bujálkodás. Bevadul, aztán a nagy semmi. A fiatal gróf meg már kész is van, mire éreznék valamit. Hát lehet így?

– Miért nem tart egy magácskához illő, állandó szeretőt? Egy tiszttartót. Vagy egy boltost. Vagy egy csendőrt.

– Nem tudok lejutni a faluba. Mindig eltévedek a hegyoldalban, és örülök, ha ép bőrrel visszatérek. Maga hogy jött fel a villába?

– Én… – K. eltöpreng. Csupán homályos emlékei vannak, ahogy lentről, a domb aljából nézi a gróf birodalmát. – Biztos fogadtam egy homokfutót.

– Aligha. Lovak ide nem bírnak fölkaptatni.

– Valahogy csak feljöttek, mikor ezt a szép otthont építették. A téglát, a faanyagot fel kellett hozniuk.

– Mondom, hogy nem.

– Akkor hogy épült fel a villa?

– Azt mondják, amikor Árpád betört Vereckén a seregével, ez már itt állt. De ő sem próbálkozott…

– Szóval nem jöhettem sem lovon, sem lovas kocsin. Akkor nyilván felgyalogoltam.

– Hogyhogy nem tévedt el? Én tíz éve hiába próbálkozom megtalálni az utat.

– Én pedig elsőre. Hisz itt vagyok!

– Igaz. Itt van. Ez tagadhatatlan…

Egy nagy durranás szakítja félbe a komornát. Aztán jön még egy.

– Ne ijedjen meg, K. úr, csak a gróf próbálgatja az irodájában a vadászpuskáját.

– Kényelmes dolog onnan lőni. Hallottam, hogy van egy okos vizslája.

– Van bizony. A Bandi. De nem szokták az elejtett vad után küldeni. A gróf szerint az jár a farkasoknak.

– Errefelé még van farkas?

– Valójában már vagy ötven éve nincs. Csak sakál. Azt tartja farkasnak a nép. Mert a nyárligetiek ragaszkodnak a farkashoz. A város címerében és a zászlaján is farkas van. A katolikus templom pedig Assisi Szent Ferencnek van szentelve, mert ő a farkasok védőszentje.

– És minden más állaté.

– A plébánián pedig őriznek egy kitömött farkast. Száz éve egy januári hóviharban, amikor ment volna az esperes egy tanyabírónak az utolsó kenetet feladni, eltévedt a bokortanyák között. Az a farkas bukkant rá, s ahelyett hogy felfalta volna, hozzábújt melegíteni.

– Szép történet. És hálából lelőtték.

– Kik?
– Hát… akik mentek az esperest felkutatni. Nyilván azt hitték, a farkas veszedelmes az esperesre.
– Dehogy hitték! Hisz egymást átkarolva feküdtek a nagy hóban!
– Valahogy mégis megölték azt a farkast, ha egyszer ki van tömve!
– Magától, vénségében nem halhat meg egy jószág?
– De, természetesen.
– Ott az a szék.
– Látom, mit csináljak vele?
– Oda tegye a ruháját! Vetkőzzön! Gyorsan! Már belém bújt a bolha.

A lány úgy dobálja magát dr. K. ágyékán, hogy az a férfi figyelmét még saját élvezetéről is eltereli. Nincs megállás jó félóráig. Akkor Ica végre lefordul róla. Elégedetten felnevet, nagyot csap a férfi hasára, majd váratlanul elkomorul:
– Most egyedül akarok maradni! Menjen el. És később ne keressen!
– Nem szándékoztam.
– Nem?!
– Vagyis nem gondolkoztam ezen.
– Menjen! Gyorsan! Nem kísérem ki. Ott a kulcs az éjjeliszekrényen.

Dr. K. elindul a kijárat felé. Az út zegzugos. És kétszer lejt. Pedig úgy emlékszik K., hogy az előbb csak egyemeletnyit emelkedtek. És a villában csak egy emelet van. Ami valójában a tetőtér.

– Hát engem meg sem látogat? – kérdi K. elé toppanva egy hófehér csipkés ruhát viselő lány, akinek véznaságát a buggyos öltözék sem tudja elrejteni. Arca is soványka. De lángol. Mint a vörös haja.
– Elnézést, nem tudtam, hogy beszélni szándékozna velem – szabadkozik dr. K., és összecsapja bokáját, mintha a k. u. k. hadseregben jelentene az óbesternek.
– Ritkán jár idegen a házunkban, ki kell használni, ha valakitől hírt kaphatok a világról. Iszunk egy teát? Kövessen, kérem.
Ismét felfelé tartanak. Az út most már kész labirintus. Egyszer süllyednek, aztán négyszer emelkednek. És amikor K. kinéz a lány középkori dohot árasztó szobájának szúrágta ablakán, azt tapasztalja, hogy ez a manzárdszoba már a harmadik emeleten van.
– Vargyassy Matild vagyok – nyújta a kezét a grófkisasszony, de elrántja, mikor a férfi meg akarja csókolni. Helyette kezet fognak
– Én pedig dr. K. Ferenc.
– Érzek magán valamit.
Matild szagolgatni kezdi vendégét, úgy, hogy orrát belevájja annak mellényébe. Majd mérgesen néz a szemébe. Aztán megenyhül tekintete.
– Rosszul éreztem, hogy éreztem. Legfeljebb csak az arcszeszt. Nem zavarja, ha megreszelem a körmeimet?
– Ha szükségesnek tartja… Bár én ehhez nemigen kellek.
– Itt egy reszelő, reszeljen maga is.

– Rendben vannak a körmeim.
– Az enyéim töredeznek. Mert sokat dolgozom. És mert kevés bennem a vitamin. K. úr, hisz a vitaminokban?
– Sokat cikkeznek arról, hogy a hosszú élet titka az elég vitamin. Talán igaz lehet.
– Nem valami meggyőző. Pedig maga doktor.
– De nem orvosdoktor. Jogász végzettségem van.
– Kár. Mert megkezelhetne. Anyám szerint lelki beteg vagyok. Ilyen fiatalon. Elég szörnyű, nem?
– Azért lelki beteg, mert él. Ahogy fizikai problémák, nátha, megfázás, hasmenés, bőrkiütés, kötőhártya-gyulladás nélkül nem lehet megúszni az életet, úgy nem lehet idegi panaszok nélkül sem. Ezt el kell fogadni.
– Milyen jól mondja! Az igazat, és mégis megnyugtat. Ilyen férfi kéne nekem. Vegyen feleségül!
– Ezt, remélem, csak…
– Hozományom nincs. Legfeljebb adósságot vihetek a házasságba. Viszont szép vagyok. Az is egyfajta tőke.
– Mégpedig igen komoly. De a tréfát ilyen komoly ügyben talán mellőznünk kéne…
– Ki a szebb? Ica vagy én?
– Én ezt… nekem nem tisztem ezt…
– Dehogynem! Férfi, hát minden nőt felmér. Nekem Ica tetszik. Talpraesett, megvan a magához való esze, csak hát cseléd. Ki a szebb? Én vagy ő?
– Nem kérdés, hogy magácska.
– Ha mást mond, kiharaptam volna a köldökét. Maga szerint milyen forradalom fog kitörni?
– Forradalom lesz?
– Persze. Egy lőporos hordón ülünk. Nem olvas újságot?
– De igen. És sajnos tényleg elég feszült a...
– Ha nacionalista, vallási vagy osztályforradalom lesz, vége a világnak. Vér nélküli anarchista forradalomra van szükség. Ismeri ezt a lapot? – és egy fehérnemű-katalógust dob oda K.-nak, aki elpirul a fej nélküli, de igen szemrevaló női testek láttán. – Ja, bocsánat! Ezt nézze! – és a *Bakunyin fiai* című füzetre cseréli a reklámkiadványt.
– Bizonyára nagyon érdekes cikkek vannak benne.
– Doktor úr, maga szerint eljött az ideje, hogy bevezessék a csoportházasságot?
– Nem hiszem.
– Sajnos én is így vélem.
– És miért is kéne bevezetni?
– Az emberi szabadság miatt. Egyetlen férjjel vagy feleséggel leélni egy életet, olyan, mintha csak egyetlen politikai párt indulhatna a választásokon.
– Nekem egy feleség is elég lenne.
– Hát nőtlen?
– Igen.
A lány szeme felcsillan.
– Ha akarja, cselédruhát kapok magamra.
– Mi szükség erre?
– Vagy frígiai sapkát.

– A forradalomra készülve?
– Viva la revolution! Pokolba az autokráciával! Képzelje azt, hogy a konyhában vagyunk!
– Miért mennénk oda?
– Képzelje, hogy szakácskötény és fejkendő van rajtam. Ha a béresgazda így látja meg Icát, rögtön lerendezi. Ezért az a ribanc mindig eljátssza a kuktálkodást. Pedig nem is konyít a főzéshez. Én viszont remek szakács vagyok. A Korona séfje járt hozzánk privát órákat adni. Az aszalt szilvás tortám tegnap különdíjat nyert a vármegyei ipartárlaton. A főhelyen van kiállítva.
– Szívesem megkóstolnám…
– Hát tessék, harapjon belém!

Matild széttárt karral áll. K. pedig nem harap. Köhög, az orrát fújja. Ahhoz van szokva, hogy ő könyörög a nőnek. Vagy nem könyörög, mert fizet. Furcsa ez az egész férfi-nő közti testi kapcsolat. K. nagyanyja szerint undorító, és bizonyíték arra, hogy az ember, főleg a férfi, valójában csak beszélni képes állat. K. nem harap, a grófkisasszony pedig legyint.
– Menjen! Hallom, hogy Bözsike néni a folyosón takarít. Ő kiengedi.
– Van nálam kulcs.

– Én meg majd felnyalom megint! – robban a felháborodott kiáltás, ahogy K. a bejárati ajtó előtti, víztől csillogó folyosórészhez közeledik. A csöcsös, faros takarítónő bal kezét csípőre teszi, jobbjával pedig figyelmeztetően felemeli a felmosófát. Bözsike arcán méretes bibircsók, melynek közepén, mint zsombékban a sás, dús szőrpamacs. Kihívás elviselni a látványát.
– Sajnálom, kedves asszonyság, ha…
– Mer' én olyan hülye vagyok, hogy felnyalom megint! Mer' maga tojik a másik munkájára!
– Ki szeretnék menni.
– Vegyem a nyakamba?
– Tessék?
– Vegyem a nyakamba, és ugorjak? Na, nem! Arról ne is álmodjon az úr! Szépen megvárja, míg felszárad.
– Elég sokat vártam eddig is. El akarom hagyni ezt a…
– Akarom! Akarom! Ezt a nejének mondja! Persze annak biztos nem meri, mert az helyre tenné.
– Kérem, ne személyeskedjen!
– Azért, mert maga úr, és fekete öltönye van, még én is ember vagyok.
– Természetesen. Nem akartam megsérteni, és…
– Maga iskolázott, de én meg hívő vagyok!
– Értem.
– Hívő bizony!
– És… milyen hívő?
– Hívő. Ez a mi gyülekezetünk neve: *hívők*. Nincs papunk, nem fizetünk egyházadót. Az ördögre nem mondjuk, hogy ördög, csak azt: *az álnok*. És hisszük az egyetlen igaz Istent.
– Én is. A magam módján. Volt hittanórám az iskolában.
– Képzelem, miféle hitoktatás lehetett az. Szoknyás tartotta?

– Nem tanítónő, hanem a hitközség vezetője…
– Az az! Arra mondom, hogy szoknyás. Reverendaszoknyás! Férfi létére női göncöt húz magára. Bár ki tudja, mi van a szoknyája alatt. Lehet, hogy elmenne lánynak is az a plebános.
– Nem illik így beszélni…
– Megsértettem. Tehát maga katolikus.
– Nem vagyok az, ha tudni akarja.
– Akkor református. Az se jobb! Azoknak csak az számít, mennyi föld van a seggük alatt! Egybekelnek egy lóval is, ha az hoz egy kapavágásnyi földet a házasságba.
– Kérem, engem ez nem érint, mivel nem vagyok református. De… ne becsmérelje egyik felekezetet sem. Legalábbis előttem ne!
– Miért, ki maga? Kultuszminiszter? Hercegprímás? Én megmondom, amit gondolok, bárkinek. A gróf úrnak, a geróf úrnak is. Tanúsíthatja az is, hogy tökön rúgom, ha felbosszant. Magát meg ezzel intézem el – és már emeli a felmosórudat, hogy eltörje a kezét maga elé kapva védekező K.-n, mikor egy nagyobb hatalom érkezte megállítja.

– Dr. K., megtörölte a cipőjét? – kérdi szárazon a grófné, aki kissé biceg, és feltűnően magas, s ahogy dr. K. összehúzta magát, még magasabbnak látszik. Rákönyökölhetne a férjének a fejére. Zsinórpántos, vörös, alkalmi bársonyruha van rajta. Azon hosszú oldalsó vágás. Kilátszik a harisnyatartó. A grófné kezében varázspálca hosszúságú szipka. A cigaretta füstöl benne, mint egy putri kéménye. Viszont kellemes, puncsos illatot áraszt. Az úrnő boltozatos homloka ráncos, arca csontos, mellben és farban viszont kellemesen domborodó ő is.
– Már épp elmenni készülök, méltóságos asszonyom.
– Megtörölte?
– Természetesen. Még amikor megérkeztem.
– Mert ha az intéző vagy pláne, ha a béresgazda bejön, hozzák magukkal az istállóganét.
– Tiszta a cipőm.
– A kabátját hova tette?
– Nincs felöltőm. Jó az idő.
– A fiam folyton elhányja a ruháját. És csámcsogva eszik. Mint egy hörcsög. Maga tud enni?
– Tudok.
– Úgy értem: tisztességesen, ember módjára. A férfinak a falás meg a gyakás… izé… bujálkodás a lételeme. Állati módi! Maga is olyan lehet, mint a többi. Csak a szoknya jár a fejében. Mintha másból sem állna a világ! Mint a kan disznók! Hogy mi a társadalmi státusza, az nem számít. Béres, boltos, tanító, vicispán, miniszterelnök: egykutya. Maga is mászna rá a feleségére folyton! Jól gondolom?
– Nőtlen vagyok.
– Akkor a… kedvesére.
– Nincs kedvesem.
– Nincs? – s a grófné szeme lobot vet. – De azért, ugye… érdekli a női nem?
– Határozottan. Méltóságos asszonyom, talán ügyetlen vagyok az emberi érintkezés formáit illetően, de igyekszem tanulni, a szándékom az, hogy senkit ne sértsek meg, sőt biztosítsam a tiszteletemről…
– Hogy jön ez most ide?
– Én csak annyit akarok, hogy… Elmenni innen.
– El akarja hagyni otthonunkat? Nem érezte jól magát?

– Kiválóan éreztem. És köszönet ezért. De a feladatom teljesítettem itt, s a kötelesség máshová szólít.
– Hát… menjen! Isten önnel! És járjon szerencsével!
– Nem tudom elhagyni ezt az épületet, mert Bözsike megakadályoz benne.
– Bocsásson meg, kedves doktor úr… doktor…
– Doktor K., tisztelettel.
– Szóval K. úr, miért a szolgálókkal vesződik, ha gondja van? Miért nem fordul hozzám? Hiszen, mint hites feleség, én vagyok a ház asszonya. Az én feladatom vendégeinkkel törődni.
K. megtörli izzadt nyakát, és meghajol.
– Igen, itt követtem el a hibát. Azonnal a méltóságos asszonyt kellett volna keresnem. De különben maga a gróf úr mondta, hogy kikísér Ica kisasszony… Mindegy. Tehát, örülök a szerencsémnek, grófné, és a legjobbakat kívánva…
– Persze, persze… mehet már, Bözsikét felképelem és elzavarom, de előtte, kárpótlásul, amiért az elején hideg voltam magához, el kell fogadnia egy apróságot. Jöjjön velem!

Vargyassy grófné szobája majd széthasad a pompőz berendezéstől. Ami intarzia, faragvány, cifra vésett díszítés lehet egy bútoron, azokkal az itteniek rendelkeznek. A tükör velencei, a fésülködőszék egy trónus, az ágytál fajansz. A plafonon koronacsillár üvegcseppecskékből. A grófné egy doboz bonbont nyújt K. felé.
– Mozart-golyónak hívják. Ismeri?
– Igen. És nagyon szeretem.
– Tényleg ismeri? Maga osztrák?
– Prágából származom. De sokszor megfordulok Bécsben. És Salzburgban is.
– No és mit mondanak a bécsi ismerősei? Lesz háború?
– Azt mondják, lesz.
– Hála istennek! Már úgy unatkozom! És a piszok szerbeknek nem árt egy lecke. A császár… vagyis *nekünk* király, hogy van?
– Tudtommal igen jól. Hajlott kora ellenére.
– Schratt Katalin megvan még neki?
– Igen. Rendszeresen sétálnak egymás társaságát élvezve.
– Hm. Ha mást már nem tudnak csinálni. Ez a Schratt különben jobban tetszik nekem, mint Nahowski Anna. Az egy kis veréb volt. Nem való egy uralkodóhoz. Schratt Katalint látta színpadon?
– Sajnos, pont egy évvel azelőtt hagyott fel a színészettel, hogy én először Bécsbe utaztam. Aki látta, azt mondta, elragadó volt.
– Képzelje, van egy estélyi ruhám Schratt Katalintól!
– Ó! – és bár K.-t érte már elég meglepetés ebben a házban, most igazán tátva marad a szája. – A méltóságos grófné bejáratos az udvarba?
– Ott még nem tartok. De a szép mistress küldött pár darabot a gardróbjából az Árvasegítő Alapítványnak. A pesti Operában lehetett licitálni rájuk. És a máskülönben fukar férjem meglepett eggyel. Mindjárt meg is mutatom.
– Köszönöm.
– Tudja, mit, fel is kapom magamra, csak testen mutat igazán jól egy ruha.
– Jó, én kimegyek, míg…

– Dehogy megy! Nem kamasz fiú már maga, hogy megijedjen egy meztelen szépasszonytól!

– A bejárati ajtó zárva van – mondja az immár meztelen grófné, és meglenget egy kulcsot, majd azt az összeszorított combjai közé rejti. – Vegye ki! Keresgéljen! Eldughatom még mélyebbre is. Tudja, hová.

– Már kaptam egy kulcsot, méltóságos asszonyom, ez pedig veszélyes helyzet, az én üzleti korrektségem és az ön nyugodt családi élete forog kockán. Öltözzön föl, kérem!

– Gyáva! Ne is lássam többé magát! – s a grófné szavainak nyomatékot adva a gróf szobája felől érkezik egy nagy puskadurranás.

A folyosó köve már száraz, Bözsike nincs a láthatáron, K. gyorsan a bejárathoz megy, s bedugja a kulcsot a kulcslyukba. Kattog a zár, a kulcs egyszer elakad, de azért feltárul az ajtó. És K. kilép. De nem a szabadba érkezik. Hanem egy újabb helyiségbe.

– Ez hogy lehet? Én itt jöttem be ebbe a házba. A kertből – panaszkodik önkéntelenül K. annak az alsónadrágos alaknak, aki egy karcos íróasztal előtt ülve a körmét festi.

– Üdvözlöm, doktor úr, én Rudi, az ifjabb gróf vagyok. Ez a szoba pedig, mióta az eszemet tudom, itt volt. Bizonyára eltévesztette valahol az irányt. Zegzugos ez az épület. Őseink szándékosan tervezték ilyenre, hogy akár a török, akár a labanc, akár a kuruc jönne fosztogatni, ne ismerje ki magát.

Az úrfi közben rágyújt. Neki is fantasztikusan hosszú szipkája van, melynek füstölgő libanoni dohánya ünnepélyes fahéjillatot áraszt.

– Elnézést, Rudolf úr, hogy megzavartam. Mutassa meg, merre van a kijárat, a valódi kijárat, s már itt sem vagyok.

– Csodálkozik, miért vagyok itthon iskolaidőben?

– Tessék? Ja… nyilván nem érzi jól magát.

– Pontosan. Allergiás vagyok az iskolára. Abominációnak nevezik ezt. Az ember azt érzi, nem szeretik ott, és ráadásul nem okosodik, hanem butul a tanítástól.

– Azért nem minden iskola ilyen.

– Lehet. De az enyém igen. Apám akarta, hogy állami gimnáziumba menjek, mert szükséges társadalmi tapasztalatot szereznem. Így aztán megismertem, milyenek a deklasszálódott dzsentrik meg a lumpenprolik. Aljas bagázs mindkettő. És engem feszt szekíroznak, irigyelik, hogy arisztokrata, ráadásul nem indigéna, hanem törzsökös arisztokrata vagyok. Irigyelhetnek is! A vért nem lehet megszerezni, csak örökölni! Ipso iure. Újabban már az igazgató is aprehendál rám, mivel a Koronába járok ebédelni! Még szép! Nekem a menzakoszt, a zsíros kása meg a paszulyleves nem konveniál.

– Ezek olcsó, de jó ételek. Nyilván az iskola költségvetése nem engedi meg, hogy…

– És az iskolai inzultusok mellett még az is tormentál engem, hogy tizenhét évesen már olyan erős a szakállam, mint a pampafű. Tudja, mi az a pampa?

– Az argentin puszta.

– Magamnak nem vágom a szakállam, mert faragott képet csinálnék magamból önmagamnak.

Az úrfi várja, hogy a tréfásnak szándékozott bibliai utalásra a másik felnevessen. Annak sokára esik le az allúzió, de mikor igen, elmosolyodik. Az úrfi folytathatja:

– Borbélyhoz járok. Ő érti a dolgát. De hát a lényeg ugyanaz: minél sűrűbben vágják, annál erősebb lesz a szőr. Kész katasztrófa! Pópa leszek? Vagy muzsik? Tudja, mi az a muzsik? Nem muzsikás, hanem mu-zsik.

– Orosz regényekben…

– Kártyázzunk! Ön úriember, nyilván a fáraót kultiválja.

– Szoktam fáraózni. De nem pénzben.

– Én viszont csakis úgy. No, nem mintha egy vagyont gyűjtöttem volna a nyereményeimből. Megtanítottam fáraózni a béresgazdát, aki egy ostoba paraszt, de kiderült, hogy az ördög bibliájához nagyon is van esze. Gyakran megver. Az adósa vagyok. Azért nem emlegeti a tartozásomat, mert láttam, ahogy megerőszakolt egy fejőlányt. Ha feldobnám a csendőrségen, annyi lenne neki!

– Köszönöm a szíves invitálást, de nem szándékozom annyi időt itt eltölteni, amennyit egy parti igényel. Sőt, mennék azonnal…

– Akkor legalább nézze meg a gyűjteményemet! Lelkes coleopterista vagyok ugyanis.

– Nem tudom, mit jelent ez a szó.

– A bogarakért lelkesedem. Van néhány csodás exemplarom. Nézze például ezt! Nagy szarvasbogár a neve. S ez itt egyenesen óriási. Lelóg a tenyeremről.

– Szép, tényleg.

– Ez meg egy szentjánosbogár. Kiszárítva is világít. Ha behúznánk a függönyöket…

– Ez is szép. Csak kár, hogy meg kell ölni őket. Nem lehetne készíteni róluk rajzot vagy fotográfiát, aztán szabadon engedni?

– De hisz az a legjobb az egészben! Amikor érzed, hogy csak tőled függ az élete, és ő persze menekülne, de nem engeded. Hanem beteljesíted a végzetét. Beleszúrod a tűt – és mikor mondja, ő is beleszúrja a tűt K. jobb combjába.

– Mit művel!?

– Csak hogy érezze, miről beszélek.

– El tudtam volna képzelni enélkül is. Nagyon kellemetlen…

És ekkor megint megszúrja dr. K.-t az úrfi. Most a bal combján.

– Hé! Megőrült?

– Nem tetszik? – kérdezi nevetve Rudi gróf, és vadul döfködni kezd a tűvel. – És ez? És ez?

Dulakodni kezdenek. A fiatal gróf közben vinnyog és vigyorog. Aztán látszólag megadja magát, de csak azért, hogy összegyűjtse minden erejét.

– Csodás, amikor a tű behatol a bogárka hátába – és emeli kezét az utolsó nagy döféshez. K. azonban nem engedi, hogy a másik a háta mögé kerüljön, inkább nekiugrik fejjel a gyomrának. Az úrfi repül. Feje nagyot csattan a szekreter sarkán. Elterül. És nem mozdul. K. vizsgálgatja, szólítja, pofozza. Nincs reakció. És pulzus sincs. Rudi gróf arcán egy megfagyott, sápadt döbbenet. És K. is elsápad. Menekülne.

Mivel nem tudja, hol a kiút, minden ajtónál próbálkozik. Caplat emeletekre fel, emeletekről le, de nem talál nyitott ajtót. Csak a végén egyet. A grófét. Ahol a napot kezdte. Benyit hát.

A gróf meztelenül áll, kezében puskával, melyet ráemel K.-ra.

– Hát ismét találkozunk, ügynök úr! Megzavarta a vadászatomat. Ezt zokon vehetném.

– Kérem, nyugodtan folytassa. Már itt sem vagyok. Csak a kijáratot keresem. Ha elvezetne…

– Már mondtam: vadászni szándékozom!

– Akkor sok sikert! – és K. a nyitott ablak felé néz.

– Nem, nem! Én házon belül szoktam vadászni. Úgy az izgalmas. Bár kissé veszélyes, szegény sánta feleségem a megmondhatója.

S ekkor az egyik szekrényből meztelenül előlép a grófné őnagysága. Mutatja, hová kapta lábszára azt a lövést, ami sántaságot okozott nála. És jönnek elő a szekrényből sorban: a grófkisasszony, Ica, Erzsike. Mind ruha nélkül. Kopognak. Rudi úrfi nyit be. Ő is megszabadult már alsónadrágjától. Eme kellemetlen részletet viszont elnyomja K.-ban az a felismerés, hogy a fiú nem halott.

– Hiszen maga még az előbb eszméletlenül, pulzus nélkül feküdt…

– Nem említettem, hogy a jóga is a szenvedélyem? Meg tudom állítani a szívem – mondja dicsekedve az úrfi, majd fintorogva hozzáteszi: – Maga egy kis szőrös majom!

– Csalódtam magában, nem gilt az üzlet! – mondja megvetően a gróf.

– Olyan, mint a többi! Maga is olyan, mint a többi! – sziszegi a grófné.

– Cselédhús kellene neki! – vádolja a grófkisasszony.

– Kondásnak se lenne jó! – neveti ki Ica.

– Pogány! – köp egyet Bözsike néni.

És a két férfi meg a négy nő ráveti magát dr. K.-ra.

Az ablakon benéz egy rénszarvas. Megcsóválja a fejét.

HÁY JÁNOS

I Részlet a Boldog boldogtalan *című regényből I*

AZ ESKÜVŐIRUHA-KÖLCSÖNZŐ LÁNY

Ránézünk a könyvre, ahogy ki van nyitva. Még csak az első harmadánál vagyunk, és máris két esküvő is szóba került. Mintha a szerző – a továbbiakban úgy olvassuk, hogy valójában nem tudjuk, kit kell érteni a szerző megjelölés alatt –, mintha az elbeszélő (szerző) érintett lenne egy esküvőkkel kapcsolatos üzletben. Esetleg van egy esküvőiruha-kölcsönzője a Nagykörúton, mint annak az eredendően budai lánynak (ezt azért kell hangsúlyozni, mert a történet idején elhagyja a korábbi lakhelyét), aki nem sokkal a regénybe kerülése előtt vette ezt az üzletet a Szent István körúton. Egy harmadik emeleti lakás. A lakás olyanná volt alakítva, amely méltó leendő mennyasszonyok fogadására, és nincs ellentétben azzal a ruhakínálattal, ami körbe volt aggatva a valahai szobákban (kik éltek ott valaha, senkit nem érdekel) – barokk vagy rokokó asztalka, plafonig érő aranykeretes tükör, egy dobogó a tükörrel szemben, az asztalkán bonbon egy díszes tálkában.

Nem kértek, kérdezi az épp érkezőktől.

Így is van rajtam pluszban vagy két kiló, mondja az érkező, és nevetnek, mert hirtelen kiderül, hogy minden lányon, bár elég vékonynak tűntek, van néhány

pluszkiló, s persze még véletlenül sem ott, ahol kéne, hogy legyen. Együtt nevetnek ezen a hol vannak a pluszkilók megfigyelésen.

Az esküvőiruha-kölcsönző lány már régen kiléphetett volna a lányság fogalomköréből, amennyiben egyszerűen csak fogalomkörnek s nem egy meghatározó életpecsétnek tekintjük ezt a státuszt, hogy lány. Esélyesnek is látszott egy férfi arra, hogy átsegíti ezen a határon, ám az esküvőszervezés során kiderült egy s más, hogy például ezt a férfit egyáltalán nem érdekli a közös sors, csak mivel a lányhoz költözött, akinek a korábbi vállalkozásából befolyt annyi pénze, hogy egy tágas házat tudott venni Pomázon. Ez a helység még szóba kerül később a sátoraljaújhelyi könyvtáros kapcsán, így összekötve ezt az egymástól elég távol eső települést, valamint a regény más részeit és szereplőit. Pomázon, nem túl messzi a HÉV-től, ami zárt pályás, ezért megbízható közlekedési eszköz. Bár ez sem neki, sem az odaköltöző férfinak nem volt érdekes. A lány mindig autóval járt, ehhez volt hozzászokva, meg nem is akart egy tömött szerelvényen összedörgölőzni más utasokkal, átvenni azt a rengeteg fertőzést, amit ezek a HÉV-utasok nap mint nap hordoznak magukkal, a férfi meg eleve nem járt el sehová, nem azért, mert online dolgozott, csak nem.

Mennyire ügyetlenül indul ez a történet, lehet, hogy ki kéne hagyni, de hát már az előbb is kihagytam egy szereplőt, nem lehet mindig ugyanazzal a technikával élni, például a kihagyásos szerkesztéssel. Ha ügyetlen, akkor ügyetlen, amúgy azért tűnik ügyetlennek, mert a többi rész nagyon ügyes. Persze, ha ezt a részt is sikerül felerősíteni, és bennmarad ez a mondat, a többi író felrobban a dühtől, hogy ez az elbeszélő egy ilyen marha jó részt, amiért ők vért izzadnának egyszerűen csak leügyetlenez.

Mindegy, összefoglalom, hátha később egy szereplő épp ettől a lánytól akar kölcsönözni ruhát, nem tudhatom előre, mert én sem tudom, hogy mi fog történni, az adja a könyv lendületét, hogy engem is feszít a kíváncsiság, hogy mi fog történni, így hozzuk létre a regényt, és így teremtjük az életünket is. Lehetne receptszerűen is írni, hogy az ember (író) csinál egy vázlatot (tervet) a cselekményről (életről), rövid összefoglalót a szereplőkről, bár ezt erről a regényről biztos nem lehetne megcsinálni, vagy akkor az egy külön regény lenne. Nem is rossz gondolat, majd a megjelenés után egy rövidebb regényként megjelenhetne a regény szereplőinek jellemrajza és élettörténete, Wikipédia-szerű szócikkekben, esetleg lehetne közösségi útra terelni a létrehozást, ez tök jó és rendkívül korszerű, ha a megjelenéskor még korszerű lesz az interaktív munkavégzés. A kiadó meghirdeti, aztán a marketinges összegyűjti, én meg csak rendszerezem. A lényeg, hogy a jogdíj az enyém maradjon. Karácsonykor a két könyvet együtt díszdobozban is meg lehetne venni.

Így is lehetne regényt írni (életet élni), mármint receptszerűen, a népszerű regények (életek) szerzői (leélői) így csinálják, teljesen jól átlátható szisztéma van a történet (élet) mögött, de hát ez az író, akinek a szövegét most bemásolom… Egyszerűen nem lehet érteni ezt a másolást. Ki írja a regényt, és honnan van másolva? Ez másoknak világos? Az elején még értettem? Elkezdtem gyanakodni, hogy nem egy technikai eszköz vagyok-e, amit néhány ügyes programtervező dobott össze, és a belém diktált adatok alapján létrehozok egy olyan művet, ami megközelítőleg hasonlít annak a szerzőnek a műveire, aki nem ment el a magyartanárnő temetésére. Ha elég fejlett vagyok, a végeredmény lehet akár élvezetes is. Vagy a másolás itt az ideákra vonatkozik, hogy a világ az ideák másolata, és annak másolata a művészet, ami így teljességgel eltorzítja a valóságot. Lehet-e egy olyan világ másolat, ami eleve teremtett világ? Ha teremtve van, minden ízében kimódolt. Egy ki-

módolt világ hogy lehet hiteles? Ne gyere az őszinteséggel, mert olyan érzésem van, hogy máris egy rossz sláger szirupos nedvei közé sodródtunk, ahol az énekes arról a vágyáról énekel őszintén, hogy őszintén akar élni.

Új bekezdés. Ez az író nem akar népszerű lenni. Műalkotásokat akar létrehozni. Legalábbis ezt hangoztatja, mert valójában marhára szeretne népszerű lenni, csak képtelen olyan könyvet írni, amit sokan el akarnának olvasni. Ezért azzal kérkedik, hogy ő csak a legérzékenyebb és legmélyebben gondolkodó kevesekhez szól, de majd egyszer ez a mű is olyan lesz, hogy mindenki fogja érteni, mint a János vitézt, amit a megszületésekor ugyanúgy nem értettek az olvasók, ahogyan ezt a regényt sem értik, de mint a hivatkozott mű, ez is bekerül a tananyagba, és megtanítják a magyartanárok, hogy miképpen kell érteni. Sajnos, akkor már nem fog élni, mert meghal abban a lakásban, ahová a különböző öntudaterősítő nőket hívja, de a népszerű szerzők is meghalnak, igaz, nem egy kislakásban, hanem egy szigeten, mondjuk ha angolok, vagy egy balatoni nyaralóban, ha magyarok.

A férfi, akiről a betoldás előtt írtunk, aki a lányságból kisegíthette volna az esküvőiruha-kölcsönzős lányt, olyan volt, akiben semmi értékelni való nem volt azon kívül, hogy volt. De ilyet mégiscsak akkor választ az ember, gondolta az esküvőiruha-kölcsönzős lány, ha már minden egyébről lemondott, s ő még nem érezte úgy, hogy csak ez a férfi lehet az ő sorsa, egy szó, mint száz… A szóval szót így tudtam kiváltani, mert nagyon elszaporodott a szövegben, vannak invazív nyelvi elemek, olyanok, mint a sárga katica meg a szürke mókus elterjedése Európában. Szóval, a lány visszalépett a házasságtól, hátha akad valami jobb. Persze még kétszer kibékültek, nem bírják az emberek tartani magukat a döntéseikhez, egyszer megint kitűzték az esküvőt is. Ezzel, mármint a kibékülésekkel is, jól elment két és fél év, de a lány még mindig bízott abban, hogy van más lehetőség, s persze lett is, de a lehetőség olyan, hogy akkor tekinthető lehetőségnek, ha lesz is később belőle valami. Nem lett. Szóval ez csak egy félreértés volt, mármint az lett félreértve, hogy az a férfi lehetőség, és épp ilyen lett a következő is. Tele van félreértett lehetőséggel mindenki élete. Jobb arra gondolni, gondolta az a nő, aki az első oldalakon került ebbe a könyvbe, és leütötte a könyv alaptónusát, és az nem egy boldog, szerelmes dal hangzásvilága lett, de a következetesség jegyében nekünk ragaszkodnunk kell ehhez a hangzásvilághoz, még ha az ember szívesebben helyezkedik bele a Love me tender, love me true érzelmi tónusába, esetleg gitárkísérettel (nyugodtan kezdjük C-vel), all my dreams fullfiled.

Ez a nő mondta a gondolás után, mert megengedjük neki néha, hogy szóhoz jusson, akkor is, ha ő épp ebben a jelenetben nem is szerepel, de érdekességként, mint a görög drámákban vagy eposzokban az istenek vagy a kórus, csak úgy megjelenik, és azt mondja, jobb nem tekinteni a vélt lehetőségeket lehetőségnek, mert úgysem azok. Jobb mindjárt arra gondolni, hogy ez sem egy lehetőség, csak egy olyan dolog, hogy van, de semmi olyan nem következik belőle, ami pozitív irányba mozdítaná el valaki életét. A lány is így nézett ezekre a férfiakra, természetesen utólag, mert egyáltalán nem ismerte az említett hangnem-meghatározó szereplőt, aki esetleg előre szólhatott volna neki, ha ismeri.

Az esküvőiruha-kölcsönző lány minderre csak utólag jött rá, és elkezdte magában keresni a hibát, hogy mi lehet benne a rossz, ami miatt nem tudja úgy elkezdeni az életét, mint azok, akik hozzá járnak ruhát kölcsönözni. Tényleg olyan szerencsétlen alkatú nők, hogy a legjobb szabók sem tudják átszabni a ruhákat, hogy valahogy kinézzenek, fodrokkal felcicomázott zsákok maradnak. Hogy lehet, hogy nekik mégis sikerül? Hogy lehet, hogy nekik

olyan egyszerű, ami neki olyan bonyolult, szinte kivitelezhetetlen, holott semmi különöset nem akar, és nem vár, csak egy átlagos férfit, akit lehet szeretni. Nem akar már lehengerlő szerelmet, ugyan már, kit érdekel, olyan már volt, és azok voltak a legrosszabbak, mert nem csak szakításkor fájt, hanem előtte is, amíg nem szakítottak, mert örökösen ott volt, hogy hiányzik a másik, meg biztosan szeret-e annyira, mint amennyire a lány tudta szeretni őt, meg az az érzelmi kiszolgáltatottság, hogy vele bármit meg lehet csinálni. Nem, ilyenre már nincs szüksége, meg ez nem is tartós, ha elmúlik vagy csak elerőtlenedik az érzés, akkor az ember máris elindul keresni egy újabb hevülést, hisz a normál hőfokot már nem viseli el, abban, hogy képletesen mondjuk, fázik.

Egy átlagos férfi, gondolta, nem baj, ha hülye szokásai vannak, hogy szereti az autómodelleket például, vagy gyűjti a matchboxokat, de szeretne családot meg gyerekeket, vagy legalább egy gyereket. Neki egy gyerek is elég lenne, és már annyira vágyik rá, mert lassan tényleg úgy van, hogy nem tudja, miért él, ha ez nem lesz meg. Pedig nem lett meg, s később sem tűnt fel a horizonton az a lovag, aki ezt lehetővé teszi. Minden élet egyforma. Nem különös, ha épp egy ilyen lánnyá lesz valaki. Tudni lehet, hogy immáron elért abba a korba, hogy jönnek a házas férfiak, a második körösök, a használt áru meg a töméntelen hazugságok a feleség elhagyásáról és az új család megteremtéséről, a félórákra és évi egy titkos hétvégére felizzó szerelem hőfokáról. Nem is érdemes folytatni, talán annyit még, hogy ez a lány végül kudarcosnak ítélte az esküvőiruha-kölcsönzői pályafutását, azt mondta, ez csak feleszi a pénzét, elbukja azt, amit más üzleteken megkeresett, bár valójában nem volt annyira kudarcos anyagilag, mint állította.

Az igazság az volt, hogy elkezdte utálni a boldog mosollyal válogató leendő feleségeket, a kíséretükben megjelenő anyákat és barátnőket, mindenkit gyűlölt, akit valaki választott erre az egyszerű dologra, hogy család, mert őt nem választotta senki. Eladta a boltot, valaki más vette meg, de az a más nem szerepel ebben a könyvben. Egyébként, csak úgy könyvön kívül megemlítem, hogy neki kielégítő volt a bolt működése. Boldog volt egy életen át, hogy ilyen feladatot dobott fel neki a sors, és a férje által megkeresett vagyon miatt is. De egy boldog ember mit keresne egy ilyen könyvben? Át kell küldeni Móricz Zsigmond regényébe, A boldog emberbe, de mikor átkerül, a regény címét is meg kell változtatni Két boldog emberre, ami ma már megtehető, mert lejártak a Móricz-jogok, azt csinál vele az ember, amit akar, amúgy is rendkívül korszerűtlen egy olyan regény, aminek egy főhőse van, s ráadásul férfi. Gond nélkül át tudjuk emelni, lehetne például az említett regény főhősének, Joó Györgynek a felesége, ha nem volna neki, de van. Akkor a testvére, Joó Györgyi. Na mindegy, ez egy másik könyv gondja, engem nem érint, csak annyira bennem van, hogy megoldjam mások problémáit is, de most erről le kell tennem. Ellenben lehetne egy olyan sorozatot indítani, gondolja hirtelen az elbeszélő, hogy boldogságkönyvek. Összegyűjteni a magyar és a világirodalom boldog könyveit, persze csak azokat, amelyeknek lejárt a joguk. Mekkora siker lenne, hisz minden ember boldog akar lenni. Talán még állami támogatást is lehetne rá szerezni, hiszen minden államnak az a célja, hogy boldog állampolgárokat neveljen, helyesebben olyan ostobákat, akik képesek boldognak látni az életüket, és ezért még hálásak is annak az államnak, amely az ő boldogságuk biztosítására és védelmére esküdött fel, és mindenfajta kényszer nélkül, szabad akaratból követik ennek az államnak az utasításait. A világirodalmi részhez megnyílnának az uniós források is, és ott azért nem egy feltörekvő ország GDP-je szerint mérik a támogatásokat.

De kár, hogy belefogtam ebbe a regénybe, s most nem tudok mással foglalkozni, gondolta az elbeszélő, mi lesz, ha míg írja, addig valaki ellopja az ötletét, és megvalósítja ezt a kiadói tervet. Minden ötletemet ellopják, kesergett magában lógó fejjel, mint egy népmesehős, mert vannak az innovatív emberek, magát olyannak tartotta, s vannak, akiknek semmi nem jut eszükbe, csak kifigyelik, mit csinálnak az innovatívok, és olyan szorgalmasak, hogy már másnap nekifognak megvalósítani, amit egy kocsmában kikotyogott az innovatív szerző. És még ki sem józanodott, már ott van a könyvpiacon például az, amit ő akart megírni. Nem csak a kínaiak lopnak új technológiákat, mindenki lop, a kínaiak csak azért vannak megvádolva, hogy mindenki őket figyelje, míg a nemkínaiak biztonságosan garázdálkodhatnak.

Sietni kell. Vagy kevesebbet kéne inni.

SZEIFERT NATÁLIA

ARROKOTH

Ma fúrásra ébredtem. Ebben semmi meglepő nincs, egy tízemeletes panelban majdnem minden hétre jut valaki, aki éppen felújít, csempét ver le, járólapot tör föl, flexel vagy fúr. A fűtéscsöveken és az úgynevezett szellőzőrendszeren keresztül pedig kiválóan terjed a hang. Úgynevezett, mert leginkább arra jó, hogy minden készülő étel szagával minden lakó pontosan megismerkedhessen. A lényeg, hogy mi mind, akár egy nagy család vagy inkább egy kis falu, rezonálunk egymásra, ha akarjuk, ha nem. Érdekes egyébként, hogy például a hetediken az én lakásomnak megfelelő lakás szomszédja hangzik nálam legjobban. Onnan tudom, hogy egyszer, amikor ott újították fel a teljes konyhát csempeveréssel, padlótöréssel és végtelen sok falfúrással, amitől az ember csak arra tudott gondolni, hogy a ház már egészen olyan lehet, mint egy rendesen kiérlelt ementáli, akkor erősebben hallottam a fúrást és vésést, mint akkor, amikor kettővel fölöttem csinálták ugyanezt. A csövek titokzatos hálózata.

Most is a negyediken dolgoznak, ha kilépek a folyosóra, határozottan csökken a zaj, a liftben megint felerősödik, de a fölszinten már szinte semmit nem észlelek belőle. A lakásban úgy nyolcvan dB-re saccolom, odafent simán túllépheti a százat. Ilyesmiken is persze csak azóta gondolkodom, hogy meghalt a feleségem, és nyugdíjba mentem. Azelőtt ezeket a dolgokat észre sem vettem vagy legföljebb bosszankodtam miattuk néha.

Valójában nem a fúrásra ébredtem. Csak beszűrődött az álmomba. Először azt hittem, otthon vagyok, a faluban, de nem voltam már gyerek, ezt tudtam, hiába voltam rövidnadrágban, és indultam a kert végében lefelé a meredek oldalon, derékig érő gazban, cserjétől cserjéig neki-nekiszaladva a lejtőnek. Nagyon siettem, mert fontos találkozóm volt, vagyis a Béla várt rám azon a focipályának nevezett ferde kis réten. A valóságban Béla valószínűleg sosem járt ott, de én láttam őt, a teljesen ősz fejét oldalról, ahogy néz egy monitort, tudja, hogy mindjárt befutok. Mire odaértem, a KFKI-ban voltunk, és nem akartam megmondani neki, hogy már nem él. Csak annyit jegyeztem meg kicsit félénken, hogy úgy tudtam, nyugdíjba ment, erre elhúzta a száját, és hallottam azt a nyekkenésszerű hangot, ami nála nevetést jelentett. Aztán rájöttem hirtelen, hogy még nem is ment nyugdíjba, arra gondoltam, remélem, viccnek veszi, mert éppen a New Horizons eredményeit nézegetni jöttünk össze. Ez a valóságban is megtörtént, tényleg ott ültünk a szobájában a második emeleten, és néztük az adathalmazokat, amelyeket már elérhetővé tettek. A New Horizons a Plútót vizsgálta, ami akkor még bolygónak számított, képeket is készített a metánjéggel borított felszínéről. A magam részéről azóta nem voltam ilyen izgatott, hogy a Voyagerek elhagyták a Naprendszert. Az ember virtuálisan meghosszabbítja az érzékszerveit, mintha irgalmatlan távolságokra volna képes ellátni, sőt kinyújtani a karját, szinte megérinteni a bolygók felszínét. Béla a szokott kifejezéstelen arccal olvasta az adatokat álmomban is, aztán valahogy a Svábhegyre kerültünk, egy ismerős

csillagásszal álltunk ott, nem tudom, ki volt az, csak arra emlékszem, hogy az arca először Varga Laciéra hasonlított, aztán egy híres öreg színészére, akinek nem tudom a nevét, de sok filmben láttam már, talán angol színész, mindig nemeseket vagy jelentőségteljes komornyikokat alakít, és azt hajtogatta, *Ultima Thule*, miközben körülöttünk zaj volt, olyasmi, amiről inkább csak tudtuk, hogy munkagépek zaja. Nem láttunk semmiféle gépet, még az embereket sem, akik működtethetnék őket, mintha a csillagvizsgáló és közvetlen környéke kiemelkedett volna mindenből, el a talajtól, éreztük, ha kilépnénk az épületből, lezuhannánk valahova. Minden tele volt pedig emberrel, aránytalanul nagy láncfűrészekkel álltak neki kiirtani valamit. Nem tudom, mit irthattak, mert a fák valahol mélyen alattunk megvoltak, láttam a koronájukat, ugyanakkor mintha mégis ezeket fűrészelték volna, egy homályos kép azt sugallta nekem, hogy a gyökereiket fűrészelik, amelyek már kiváltak a talajból, amikor a csillagvizsgáló felemelkedett. Mintha azon igyekeztek volna, hogy minél kevesebbet ragadhasson belőlük magával a felfelé tartó földdarab, amelyen a csillagvizsgáló áll, mi meg odabent toporogtunk, a híres öreg színész pedig egyre hangosabban kiabált, de már nem azt mondogatta, hogy *Ultima Thule*, hanem azt, hogy *Arrokoth*. Az arca idegesítően közel volt, aztán mintha megnőtt volna, betöltötte az egész kupolát. Ahogy a száját nyitotta, meg voltam győződve, hogy mindkettőnket, a Bélát és engem is el fog nyelni. Közben újra és újra azt ordította, hogy *Arrokoth*, kegyetlenül pörgette az r-eket, harsogtatta, mint egy láncfűrész, mire valami olyasmit mondtam, vagyis ordítottam, hátha meghallja, hogy az Arrokothot nem lehet szétfűrészelni. De hiába kiabáltam, én magam sem hallottam a hangomat, csak megint azt, hogy *Arrokoth*, mintha a fejemben pörögne – erre felébredtem. Az a hang volt a fúrás hangja a negyedikről.

Az álom egy pontján, valahol ott, ahol az üvöltő ember feje elkezdett nőni, és a hangja is egyre erősödött, emlékszem, eszembe jutott, hogy ez lehet, hogy egy isten, vagy éppenséggel az Isten, és innentől már azt is tudtam, hogy álmodom, de a két tudás nem függött össze egymással. Nem zárta ki egyik a másikat, hiába jöttem rá, hogy álmodom, abban is biztos voltam, hogy ez egy isten. A felismerés ténye volt közös, úgyszólván puszta időbeli egybeesés.

Amióta az eszemet tudtam, tudtam az Istenről is, de nem foglalkoztam vele. De nem vagyok pontos, nem az Istenről tudtam, csak arról, hogy vannak emberek, akik foglalkoznak vele. Hisznek. Ezt a szót sokáig nem mertem használni. Egyszerűen nem volt helye a szótáramban, sehova sem passzolt. Mert a másik ember hite afféle hipotézis, amely még nem nyert bizonyítást, és az ezzel kapcsolatos vizsgálati módszereink meglehetősen kérdésesek.

Szegélyen, ahol felnőttem, ahol ebben a láncfűrészelős, ordítós álmomban is jártam, egyetlen templom volt, egyetlen öreg pappal, aki a napja egy részét a templommal szemközti kocsmában töltötte, a többit meg a templom melletti házikóban. Azt a házat szőttem bele magamban a mesékbe, amelyeket olvastam, de erre csak később jöttem rá. Ha házikóról vagy kunyhóról volt szó egy történetben, valamiképpen annak a paplaknak egy változatát képzeltem el. Anyám nem olvasott nekem mesét, nem is tudom, honnan volt mesekönyvem, de emlékszem egy vaskos kötetre, olyan papírra nyomták, ami hajlamos volt hamar megsárgulni, azt lapozgattam, amikor unatkoztam, mert voltak benne egyszerű vonalas rajzok, amelyeket hamar kiszínezett a fantáziám. Aztán amikor olvasni megtanultam, már magamnak olvasgattam belőle.

Nemigen olvasott nekem senki semmit, anyám legföljebb a kalendáriumot lapozta fel, apám még azt sem. Milyen tisztán emlékszem most mégis arra a mozdulatra, amivel anyám levette az ajtó melletti kispolcról a kalendáriumot, és kinyitotta. Leült a lócára, az ölében tartotta a kötetet, keresgélt benne, ó, hát még a körmei barázdáira is emlékszem, a zöldségpucolástól megbarnult ujjvégeire, az erekre a kézfején. Ha tudnék rajzolni, tökéletesen lerajzolhatnám, ahogy szürkéskéken futnak a bőre alatt. Az egész kezét le tudnám rajzolni, olyan tisztán látom, mintha itt volna éppen előttem, tudom a körme formáját, mindet egyesével, gondosan vágva, a gyűrűsön mindig kissé berepedve, a kis félholdak világítanak a körömágynál. Az arcát viszont nem látom, nem ilyen élesen, az arcáról mást őrzök, megnevezhetetlen valamit, például amikor odaállok a lóca mellé, és ő felnéz a kalendáriumból, a stoppolásból, a borsófejtésből, a tökéletesen lerajzolható kezét a fejem búbjára helyezi, és megsimogatja a hajamat. Közben elmosolyodik. Én pedig erre emlékszem most minden másnál erősebben, az elmosolyodásra, ahogy rám néz, mégsem látom az arcát, mintha elfelejtettem volna a vonásait.

Apáméra bezzeg emlékszem, de csak félprofilból. Mindig kora esti fényben látom, ahogy kiült a veranda kert felőli végére, és megtömte a pipáját, pedig alighanem csak ritkán láthattam így. Még az is lehet, talán csak egyszer, és azt az egyet megjegyeztem örökre, azt variálja az emlékezetem, ki tudja. Az emlékeimben mindig nyár van vagy tavasz, legföljebb ősz, ha csepereg is az eső, a verandán még lehet ücsörögni. A nap lefelé megy a hátunk mögött, még nincs késő, csak hamar eltűnik a hegycsúcs mögött, és azt a delejes visszfényt bocsátja ránk, amit azóta is úgy szeretek. Ebben a félig árnyékos, de még látásra tökéletesen alkalmas fényben látom az apám arcát, jobbjával a szájában tartja a pipát, baljával a mellkasán támasztja a jobb könyökét. Hokedlin ül, a hátát nem dönti a házfalnak. Én az udvarról látom, ott ácsorgok, emlékeimben néha melléülök, hogy csak képzelem, vagy tényleg odaültem valaha, nem tudom. Volt ott egy fehérre mázolt sámli. Na tessék, azt a sámlit is le tudnám rajzolni, pontosan tudom, milyen alakzatban, hol pattogott le róla a festék. Kicsit mindig alulról nézem az apám arcát, látom a kristályszerű borostáját, barna száját, ahogy meggörbül a pipa miatt, az állkapcsán a laza bőrt, a száraz szemét, látom a kezét is, széles körmeit, de főleg az arcát, a lefelé futó ráncokat, gyerek vagyok, kisiskolás, ő sem lehet sokkal több negyvennél. Mégis, milyen öreg, elhasznált. Akkor persze nem gondolok erre, csak rá-ránézek a szemem sarkából, nemigen szólunk egymáshoz, mit is mondanánk. Kőfejtő munkás. Most jut csak eszembe, érdekes, hogy nem a ház előtti kispadon ült ilyenkor, ahogy a legtöbben. A veranda hátsó végében, a kert felé, a völgy felé nézett, vagyis a fák felé, amik mögött a kisrét volt, a ferde focipályával, alattuk ismét cserjés, néhány foltban nagyobb fák, mélyebben alattuk az idevezető út egy szakasza, kanyargós szerpentin, de ez innen mind nem látszik, az ember csak tudta, hogy ott van. Innen, ahol apámmal ülünk az emlékemben, épp csak a kert lejtése, a lenti fák koronája meg az ég látható, és a távoli kék domborulatok a tájban.

Úgy látszik, apámból egy pontos, szikár arcél és a nagy hallgatás maradt végül. Anyámból pedig egy elnyűtt kéz tökéletes képe és a mosolyának arcnélküli emléke. Ki gondolná, hogy így megy ez.

PÁL SÁNDOR ATTILA

A FUTÓ

Miután hazaköltöztem a faluba, újrakezdtem a futást. Igyekeztem összeszedni magam tempóban, állóképességben, korábban a félmaratont is sikerült megközelítenem, a rekordom tizennyolc kilométer volt. Az újjászervezett téeszben kezdtem el dolgozni, amit hivatalosan csak tésznek hívtak, termelői értékesítő szervezetnek, de ott volt a telephely, ahol előtte harminc évig a régi, igazi Petőfi Téesz is, s bár szeretünk egyszerűsíteni, az az „e" nem tudott onnan, a szó közepéből kikopni sohasem.

A külterületek, az erdők, dűlők felé vettem az irányt, hiszen a futás, csakúgy, mint a kutyasétáltatás, úri huncutságnak számított még mindig. Sehol másutt nem láttam olyan kegyetlenül bánni embert kutyával, mint a faluban. Nem lehetett társ, barát, pláne nem az ember legjobb barátja, hiszen errefelé az embernek nincsen barátja: szomszédai, rokonai, munkatársai vannak. Bátyám rengeteget üvöltözött édesanyánkkal, hiszen a megszólás, a mit fognak szólni reflexeit ő oltotta belénk leginkább, mint a szégyen termőágát, s akkor hiába volt a lázadás, a fogadkozás, általában ő győzött, s akkori fogalmaink szerint szépen felöltözve, tehát egy-két számmal nagyobb ünneplőkben vagy más, alkalmatlan, de a rítusoknak megfelelő ruhadarabokban indultunk útnak mégis, s hiába gondoltuk, hogy

felnőttéletünkben más lesz, a falu szája úgy suttogott a fülünkbe végül egy életen át, mint a bekapcsolva hagyott tévé a panelházi magányba.

Bár úgy gondoltam, hogy nem érdekel, ki mit gondol, automatikusan és egyértelműen a határ felé fordultam, nem befelé futottam a faluba, a boltok, a kocsmák, a két templom irányába, hanem szántóföldek mellett, persze szigorúan a földutakon maradva, ami sok esetben nem volt különb a földdaraboknál, főleg ha valaki beszántotta azokat, a sajátját megtoldva így némileg, de már az is elég volt, ha a vérvörös, tonnás traktorok, amik szinte kizárólag emtézék voltak, vagy legalábbis mi mindet annak hívtuk, szóval ha ezek az embernél is nagyobb, bordázott kerekeikkel végigmentek ott, bokapróbáló vágányokat nyomtatva a homokba. Telepített akácerdők, nyíresek, nyárfaligetek, a csatornaér, magas és durva kérgű, az év minden szakában tobozhullajtó fenyvesek között kocogtam a süppedékeny talajon, néha az egyenletesen tartani próbált tempóból kihullva, úgy megiramodva és megtántorodva, mint azok a részegek, akik látszólag minden falu sajátjai, de valójában magányos, keserű és egyedüli jószágok, akik csak a halált várják, vagy éppúgy nincsenek a tudatában, mint bármely oktalan állat.

A táj mindig meglepett a változatosságával, az út kanyargásával, mely pusztán a birtokviszonyok szeszélye, vagy a lehető legrövidebb út pragmatikus keresésének eredménye volt, aztán a dimbes-dombos részek, ahogy édesapám nevezte, melyek nyilvánvalóan csak itt, a véges horizont lapos vidékén számítottak annak: homokbuckák kis emelkedőit és enyhe lejtőket jelentettek. Magyarországon minden hegy, ami nem gödör.

Ez a táj vonzott oda ekkoriban néhány krosszmotorost, akik számára kiváló terepnek mutatkozott a száguldásra, ugratásra, esésre és szlalomozásra: idővel egyre több brutális ösvényt és járatot fedeztem fel az erdő testében, ahol a motorosok átvágtak, irányt változtak, felkenődtek, majd kiszabadultak. Soha nem láttam rendesen egyet sem, csak távolban suhanó árnyként. Lévén egyedül futottam, sokszor támadt az az érzésem, hogy követnek, mégpedig a motorosok, de ez általában tévesnek bizonyult, hiszen ahhoz legalábbis erősebben hallanom kellett volna a hangjukat.

Bár nem láttam őket, a tompa zajt, a zúgást, ami betöltötte az egész vidéket ilyenkor, félelemmel hallgattam. Az erdei utakon és a szántók felett úgy hangzott végig ez az intenzív berregés, dörmögés és recsegés, mintha valami óriásgépek, tudattal bíró fémszörnyek pusztítanának el mindent maguk körül, pusztán azzal, hogy tartanak valamilyen felfoghatatlan okból valamerre. Csupán azzal, hogy közlekednek. Furcsamód úgy tűnt sokszor, hogy közelednek, így meglátom végre a csordát, az óriásszörnyek seregét, s ők engem, de végül ez mindig távolodásba váltott, s csak a vékony gumik által felszakított és szétvágott őz- és vaddisznónyomok mutatták a dűlőúton, hogy erre jártak.

Nem tudtam olyan gyakran kijárni, mint ahogy terveztem, mielőtt hazaköltöztem. Pályázatokat intéztem, beadványokat az Agrárminisztériumhoz, földalapú támogatások papírjait – végtelen egyeztetések a falugazdásszal. Tetszhalott volt a téesz, két melóst tudtunk fizetni, meg volt az elnök, és én, adminisztratív munkaerő, a bölcsészdiplomámmal, pályázatíró kiegészítő papírral. A nyolcvanas években háromszázan dolgoztak itt. Nem szakadtam meg a munkában, de mindig fáradt voltam, s a látszólag végtelen határ, a terep és a falutól idegen tevékenység szinte bénítólag hatott rám a város szabályozott keménysége és közönye után.

Idővel eltűntek a krosszmotorosok, talán valaki szólt nekik, az erdész vagy a vadászok figyelmeztették őket, nem tudom. Éles volt minden, a levegő pedig nehéz és fénylő, amikor elindultam. Egy nagyon enyhe, februári csütörtök volt.

A földúton traktorgumi lenyomata, mint egy óriás gerincoszlopának vég nélküli mintázata. A kidudorodó, szilárd talajt ígérő redők csalókasága, amikor rálépsz, ugyanolyan süppedős, mint minden errefelé, csak még a bokád is fordul egyet, ha olyan szögben ugrasz a nyomba.

Futás közben megtapasztaltam valami elemi csöndet. Nincs ennek köze a meditációhoz, egyéb lelki elvonulásokhoz, semmiféle bölcsességhez. Hogy a saját lélegzetem hallottam, az természetes, hiszen futni máshogyan képtelenség, mint hogy minden objektív figyelmem a légzésemen tartom. A gondolattöredékek száguldása, az egyre izzadtabb haj homlokomra simulása, a gördülő izzadságcseppek a legkülönfélébb testtájaimon, a talpam, a testem zuhogása, minden együtt van jelen. Térdig érő rövidnadrágom szárainak combomhoz verődése válik egy szakaszon idegenné.

Nem találkoztam egy jó ideig egyetlen más mozgó élőlénnyel sem. Madarakat sejtettem bokrokban, fák lombozatában, noha soha nem láttam egyet sem. Amit láttam, az a földút mellett haladó partfal hullámzása, a cserjék sora és integetése és érintése, a süppedő homokban szórtan felbukkanó törmelék, a térdemig érő kisfenyők, ágak holttestei halomban, a vaddohány, a csalán, ahogy szökellnem kell időnként közöttük, egy-egy magasabb bucka, a földutak új csapásai, ahogyan a régit, a valamilyen okból már nem jártat visszaveszik a növények, az újon tapodó kerékgumik és lábak pedig kitapossák az eddig érintetlen, új területből a nedveket. Földgázkutak. Valami feketeség a látókörröm perifériáján, amitől hirtelen megrettenek, annyira, hogy megállok, a pulzusom az egekben. Majd amikor felfogom, hogy két kerékgumi egy fiatal akác törzsének támasztva, elfutok mellettük. A szívem még mindig őrülten ver.

Ami még eszembe jutott ezen a futáson, az a mumus volt. Nem féltem soha tőle, nem izgatott, nem érdekelt igazán, eleve ilyen hülye névvel, komolyanvehetetlen. Aztán eszembe jutott a *Szellemirtók* rajzfilm mumusa, a gyerekek szobáinak szekrényeit portálként használó, rusnya, óriási patás dög, amelynek szabad bejárása van a gyerekszobákba. Mikor felidéztem magam előtt a rajzolt, halottfehér arcot, kirázott a hideg futás közben. Huszonhét évesen.

Észrevétlenül fordult csendes tavaszba a tél, az esték még hidegebbek voltak, a hajnalok dérrel terítették a falu körüli mezőket, a nap heve egyre erősödött, de még könnyedén, alig melengetőn simított végig a bőrön. Kora délután futottam ki a határba.

A bakhátas földúton csak egy rövid idő elteltével vettem észre a nyomokat. Előbb csak egyet-kettőt, majd az egész utat elfoglalták, ellepték, széttaposták. Többféle állat nyomát véltem felfedezni, kisebb őznyomokat, talán kutyáét, rókáét, tehénpaták lenyomatát. Tehénlepényt. Sok olyat is, amelyről sejtelmem sem volt, milyen állattól származhat, az errefelé megszokottnál sokkalta nagyobb paták és mancsok nyomait. Egy csorda vonult az útvonalammal megegyezően, de fogalmam sem volt, milyen. Ártereken mondják, hogy a vadaknak menedéket nyújtó tőzegszigetekre olykor a legkülönfélébb állatokat tereli egybe a túlélési ösztön: szarvasokat, rókákat, nyulakat, vaddisznókat, s ezek a szükség okán a legnagyobb nyugalomban és egyetértésben várnak a talpalatnyi földön a menekülésükre, a mindent elöntő víztömeg visszahúzódására. De én a Duna és a Tisza között, messze mindennemű folyóvíztől futottam a süppedékeny homokon, holdbéli tájon, ezen a délutánon különösen szűrt napfényben.

Ahogy szokásos kanyarjaim vettem, és meg-megtántorodtam egy-egy gödör miatt, homokbuckákra hágtam fel és fenyőerdőbe futottam be, egyszer csak meghallottam a négyórai harangszót. Két kilométerre lehettem a falu határától. Elképzeltem, ahogy ez az elgondolhatatlan csorda meghallja a harangokat. Felneszelnek az őzek, a szarvasok, a vaddisznók, a rókák, a nyulak meg a többi, ismeretlen teremtmények.

Ez a kép egészen addig kísért, amíg az egyik nyírfaerdőben egy nagyobb mart tetején fel nem tűnt a három hatalmas kutya. Az ugatásra lettem figyelmes, amelyet a legnagyobb hallatott, nyilván figyelmeztetőleg, ők hamarabb láttak már engem. Először találkoztam élőlénnyel futásaim alatt. Megálltam. Furcsamód nem lettem ideges vagy ijedt, álltam, és elnéztem felettük, majd a lábaimat mustráltam zavartan. Mindhárom, ahogyan a faluban nevezték, medveölő volt, bár emberemlékezet óta nem láttak errefelé medvét, de még farkast sem, a nádi farkas lehetett errefelé a csúcsragadozó, valamikor a kilencszázas évek elején. A legnagyobb egy fejjel volt magasabb a többinél, az ugatott, fekete-fehér foltos

volt, a másik kettő ébenfekete. Még egy darabig vakkantgatott rám, én nem mozdultam. Fogalmam sem volt, mitévő legyek. Ám egyszer csak sarkon fordultak, és elvágtattak észak felé a földúton. Nem éreztem semmit.

A következő alkalommal indulás előtt elővettem a kredenc töltényesfiókjából édesapám régi sokkolóját.

Látszólag egy egyszerű, fekete ledzseblámpa volt, de ha a végén átkattintott az ember egy kis pöcköt on-ra, és a bekapcsológombbal pont ellentétesen elhelyezkedő, rejtett gombot is megnyomta, működésbe lépett a sokkoló. Lenyomva tartottam pár másodpercig. Rejtélyes módon még működtek benne az elemek. Úgy pattogott, mint valami barbár csillagszóró.

Könnyű futásom volt. A légzésem hamar beállt, alig kellett törölgetnem az orromat, a kora tavaszi nap kellemesen simogatott. Feltűnt, hogy az aljnövényzet kezd elburjánzani bizonyos szakaszokon, mintha csak én járnék arra, sem csordák, sem pedig nagyobb munkagépek nem használtak már bizonyos részeket. Itt néha szökellnem kellett bokrokon és csalánosokon keresztül. Néha belefutottam egy-egy pókhálóba, a szálak kellemesen és izgatóan simogatták a szőrt a lábszáramon. Fejmagasságban az ökörnyálak úgy hasítottak az arcomba, a számba és a nyakamba, mint hosszú, illatos női hajszálak.

Amikor ahhoz a részhez értem, ahol a három kutyával találkoztam, reflexszerűen megálltam. A futás szempontjából ez hiba volt, ha valaha egy dologban igazuk volt a tesitanároknak, akkor az az volt, amit a Cooper-teszt során kiabáltak utánunk cigitől és szesztől rekedt hanggal: ne állj meg, utána újra elindulni szarabb. Mindenesetre elővettem a sokkolót apám kopott, szintén régi övtáskájából, amely mint egy idegen test, jóindulatú daganat tapadt a hasam aljára, átkattintottam a rejtett funkcióra, és megnyomtam a gombot.

Bántóan idegenül és brutálisan csattogott bele az erdőbe az elektromosság. A három kutyának persze híre-hamva nem volt. Visszatettem a zseblámpasokkolót a táskába, s amikor újra elindultam, szökellt fel hirtelen tőlem tizenöt-húsz méternyire egy szarvas a fák és bokrok közül. Megrettentem hirtelen, dobogott a torkom és a halántékom, mintha sprinteltem volna. A szarvas pillanatok alatt eltűnt a sűrűben. A marmagassága annyi lehetett, mint én tetőtől talpig.

A szokott útvonalon futottam tovább, kezemben a sokkolóval. Úgy vittem a jobb kezemben, mint egy fekete, baljós stafétabotot.

Fogalmam sincs, mennyit futhattam. A téeszben elmondtam a traktoros Márki Lajosnak nagyjából az útvonalat, ő ismerte ugyanis az erdőket, földeket, dűlőket és dűlőutakat a legjobban a környéken. Azt mondta, nem tudja. Délben aztán a Takács vendéglőben, mikor ő már végzett, és elhaladt az asztalom előtt, odavakkantotta, hogy olyan tizennyolc kilométer körül futhattál, Palika.

Március közepén szokatlan és természetellenes melegben mentem ki újra futni.

A szokott útvonalon, a hátsó kapun kilépve azonnal elindultam, végig a kisvasút sínein, amin persze soha nem jött ki úgy a lépés, hogy egyenként tudjak lépdelni a talpfákon, egymásután túl sűrű volt, kettesével hol kijött, hol nem, hármasával pedig még nekem is nagyot kellett lépni, pedig egész életemben azt mondogatták nekem, hogy jó hosszú gyerek vagy te, Pali.

Szinte nyári idő volt, azzal a különbséggel, hogy a szél még hűvösen rohangált, ha megálltam, meg lehetett főni a napon, de ha átfújt, kellemes borzongás fogott el. Kegyetlenül izzadtam, mint egy túlsúlyos és edzetlen kezdő.

Zápor volt, mielőtt elindultam, ami éppen csak egy kis felső, nedves bevonatot húzott a poros földutakra, bár egy árnyalattal sötétebb barnának, átázottnak látszott a homok, nem volt az, talán nem is tudott az lenni, ahol elmentem, mindenütt a száraz nyomaim maradtak az úton, a cipőm talpa felmarta azt a pici nedvességet is, ami ráhullott.

Sokáig nem történt semmi. A nyárfaszöszök hullottak épp, időnként úgy süvítettek keresztül a levegőn, mintha hóvihar készülődne. Itt-ott meg is csomósodtak, akárha habozna a márciusi levegő. Elfutottam a régi majálistér mellett, a szokott útvonalon, süppedtem, tántorogtam a nehéz talajon, mint általában, és a barázdák, döccenők, amiket a traktorok vájtak, csak nehezítették a helyzetemet meg a terepet.

Beküzdöttem magam a fenyőerdőig, amit aztán egy sáv után ismét nyárfa váltott. Időközben egy fekete macskát riasztottam meg, aki, miután észrevett, ahelyett, hogy egyenesen a bokrokba ugrott volna, előttem kezdett futni a földúton, akképpen, ahogyan éjszaka a reflektornál a nyulak, őzek, rókák szoktak az országúton, hiszen arrafelé látnak, s ha az ember nem kapcsolja le a távolságit, kilométereken át kísérheti a vadakat. A macska úgy szökellt előttem, ütemesen, nagyokat repülve, mint egy nyúl, amelyik teljes erőből fut a vadász elől.

Kutyaszarkupacok, építési törmelék a kátyúkban, gödrökben. S amivel mindig lehet erre találkozni, a zsákdarabok voltak, szövet vagy műanyag, mindegy, szart vagy dögöket vittek ki bennük az erdőbe. Egyszer kapnám el a férget, aki idehordja, eltördelném az összes kezét meg lábát, mondta régen édesapám.

A kiszáradt olajkút melletti buckánál láttam meg a szarvast. Azonnal megálltam, mintha a cipőm kötném, vagy eddig bírtam volna, és nem tovább. A nyárfaszöszök úgy megsűrűsödtek, akárha több centi hó hullott volna, amely nem ropog, hanem egy árva hangot sem ad ki magából, sőt elnyeli azt, mint valami tökéletesen hangszigetelő szőnyeg. Bokáig álltam benne. Beljebb, a fák között vettem észre a szokottnál sokkalta nagyobb test mozdulását. Azt már megszoktam, amikor a földút mellett mozdultak gyíkok, kisebb madarak a bokrokban, mindettől már nem vagy csak kicsit ugrott fel a pulzusom. Őzzel nemigen találkoztam, hazatérésem utáni ritka busz- vagy vonatútjaimon az ablakból, a vetéseken, távolról láttam csak őket, tanyák mellett. Kalyibáktól nem messze, művelt földeken. A vaddisznóktól féltem, de a balszerencse eggyel sem hozott össze futásaim során.

Az olajkút melletti kis ligetben állt. Hatalmas volt, ugyanaz a szarvas, akit legutóbb megriasztottam. Hát, én ezt nehezen hiszem, Palika, mondta Jancsi, a böllér-vadász később, amikor egy bálban került erről a szó, nemigen vannak ekkorák ezeken a homoki erdőkön, nem tudom, nem-e csak egy őzbak volt az. Hát nem, Janikám, esküszöm, így volt.

Lassan és kecsesen kijött az olajkút előtti kis tisztásra. Nem felém közelített, csak kilépett a fák közül, és így teljes pompájában láthattam. Soha nem értettem a vadászok trófeafetisizmusát, de az az agancs, ami ennek a bikának a fején terpeszkedett koronaként, tényleg lenyűgöző volt. Nem támadt kedvem ettől megölni, és a lecsapott fejét kitömve a falamra tenni, de egy fotót, egy kivételes és részletgazdag fotót készítettem volna róla, ha nálam van a Canon, s ha az alkalmas lett volna rá. Az a baj, Palika, hogy az csak gímszarvas lehetett, de az errefelé nemigen van, csak a Dunántúlon, meg ilyenkor még ekkora agancsa sincsen neki. Elhiszem, Janikám, de ez akkor is így volt.

Sörényszerűen esett a bunda a marjára, és az egész lény csupa izom volt, valahogy akképpen, ahogyan az úgynevezett harci kutyák szoktak kinézni, látszott rajta, hogy genetikailag ilyen szálkás. Ugyanakkor rémlik, hogy közelebbről a sűrű bundázat apró szőreinek hegye itt-ott már őszbe hajlott, tehát nem is volt már fiatal bika.

Két dolog következhetett. Az egyik, hogy elindul felém, egyre nagyobb léptekkel, majd végül szabályosan rohamozva, én összecsinálom magam, és botladozva, teljes erőmből futni kezdek, de persze azonnal és játszi könnyedséggel utolér és felnyársal. A beleim kifordulnak, a vérem pedig a homokot itatja majd. A másik pedig, ami eddig mindig történt, ha bármilyen állat az utamba került, hogy egyszer csak megfordul, és elrohan. Kevés volt a fantáziám.

A szarvasbika lecövekelt a tisztáson, és nézett felém. Pontosabban nem teljesen felém, nem a szemembe, hanem félig vagy háromnegyedrészt felém fordítva a fejét, mintegy szemmel tartva engem. Szinte vigyázzban álltam, nem tudtam másra nézni, nem tudtam, mitévő legyek. Fogalmam sincs, meddig álltunk így. A szervezetem aztán feloldotta a helyzetet, leeshetett idővel a cukrom vagy a vérnyomásom, színes kis körök kezdtek villódzni a szemem előtt, elszemcsésedett a kép, nehézzé vált a légzésem, kivert a víz, és bekövetkezett az, ami még soha előtte életemben, s amire már nagyon kíváncsi voltam, hogy milyen érzés lehet: elájultam.

Másnap a félegyházi kórházban ébresztettek, mintha műtétből. Gyorsan kiderült, hogy sötétedésig fetrenghettem ott, mire aggódni kezdtek édesanyámék, majd hívták a téeszt, tudnak-e rólam valamit, és ott a Lajos tudta, mert mondtam neki, hogy megyek délután futni, és mivel ismerte az útvonalamat is, hamarosan megtaláltak. Behoztak a faluba, hívták a mentőt, az bevitt Félegyházára. Ennyi. Másnap kiengedtek. Minek fut, aki nem bírja, mondták aztán vicceskedve a faluban. Édesanyám persze letolt, hogy mi van, ha valami komolyabb bajom van, lehet, baj van a szívemmel, ki kell vizsgáltatni vagy nem tudom, Zoltán, a főnököm hümmögött, hogy bizony, ez nem tréfadolog, én meg mondtam nekik, hogy nem kell túldrámázni, ez két dolgot jelenthet, vagy ritkábban kell futni, illetve abbahagyni, vagy sűrűbben, mert el vagyok puhulva.

Nem gondoltam többet az egészről, mint amennyit anyáméknak is mondtam. Nem voltam kifejezetten hipochonder, egy kissé megijedtem, de ennyi, hajlottam rá, hogy majd inkább többet futok, és kis távokat, illetve lehetőleg nem harminc fokban, délután háromkor. Csupán megerőltettem a szervezetemet.

Egyetlen furcsaság volt az egésszel kapcsolatban. A futásmérő program bekapcsolva maradt a telefonomon, amikor elájultam. Időben össze tudtam rakni, hogy egyrészt pontosan addig mért, ameddig rám nem találtak, vagy legalábbis abban az időben merülhetett le az akkumulátor. De a GPS-szel nyomon követett útvonalat nézve láttam a szokott pályám kanyarjait, egészen az olajkútig. Majd onnan, mint amikor elveszíti a jelet a program, s csak két kilométerrel odébb tér észhez, egy terepen teljesen elképzelhetetlen, vonalzóval húzott szabályos, egyenes vonallal a jelvesztés és a jelvisszatérés helye között, feltételezett útvonalként. Több ilyen furcsa szakaszt is láttam a futóprogramban, miután elájultam, majd viszszatért az ájulás helyére, az olajkúthoz. Mint valami sokszög, amiben van egy szabadkézzel rajzolt, elcseszett rész. Nyolc kilométer kilencszáz méternél ájultam el.

Összesen huszonegy kilométert és száz métert teljesítettem, öt óra alatt.

SZÁRAZ MIKLÓS GYÖRGY

| kisregény |

TIBETI SZÉL

Huszonkettő

– Álmomban rózsaszín tollú, hosszú nyakú, hosszú lábú madár voltam – mondja Dzsampal Gyaco. – Amilyet sosem láttam, amilyenről sosem hallottam.

– Flamingó – kotyog közbe Nala.

A láma kérdőn néz rá.

– Álmodtam róla – magyarázza a gyerek. – Ötven évet is él. Egy lábon állva alszik, és a fejét a szárnya alá dugja.

Dzsampal Gyaco mosolyog.

– Én nem aludtam egy lábon – mondja. – Se kettőn. Repültem a felhőtlen égen, és odalent megpillantottam egy óriási mandalát. Szivárványfényben fürdött, hasonlót sem láttam még. Körben égbe nyúló hegyek csúcsain hó ragyogott. Lent márvány-pagodákat, oszlopsorokat, függőkerteket láttam. Türkiz színű tavak partján sosem látott állatok legeltek a virágos mezőkön. Medencék tavából szökőkutak vize spriccelt a magasba, fényes patakok szaladtak a négy égtáj felé. És ami a legeslegszebb volt: emberek heverésztek, beszélgettek, sétáltak, birkóztak mindenhol. Feketék, sárgák, barnák, fehérek. Szürkék, mint a pala, vörösek, akár a réz. Nők és férfiak. Vagy inkább leányok és ifjak. Nem volt köztük öreg. Mintha mind egykorúak lettek volna. Nem láttam gyereket. Ott mindenki tizenhat vagy tizennyolc éves. Mind szép és egészséges. És mind meztelen.

A láma elnémul. Mindenki őt figyeli, Dönkar, Jampa, Nala, a férfi is, akit eddig Alexander bégnek neveztünk, várják a folytatást. Lobsang Kunga kihasználja a pillanatot, kisurran az ajtón, hogy ellenőrizze az embereit. Dzsampal Gyaco a szavakat keresi, mert szeretné, de nem tudja, hogyan beszéljen az ötödik dalai láma látomásos feljegyzéseiről, a titokzatos világról, ahová a „Nagy Ötödik" vágyott, és amiről nem tudta, hogy létezik, csak hogy megközelíthetetlen, míg ő önmaga.

A férfi szólal meg.

– Én ismerek hasonló helyet, tulku – mondja. – Olyat, amilyen az, ahol álmodban jártál.

Dzsampal Gyaco mosolyog, bátorítón int, a férfi folytatja.

– Az a hely, ahová eljutni szerettem volna, hasonlít a tiedre. Hegyek veszik körül. Olyanok, amilyenekről beszéltél. A régi források úgy írják, hogy a járhatatlan hegyek közt rejtőző ország kör alakú, és a nyolcszirmú lótuszhoz hasonló. Lakói nem ismerik a bűnt, a betegségeket, az éhséget, a háborút, az öregséget. Az itt született emberek egyetlen életükben elérik a megvilágosodást. Az ország neve nem fontos. Az idők során több néven is említik.

A férfi elhallgat.

– Bocsáss meg, tulku, ha olyannal untatnálak, amit talán nálamnál jobban ismersz…

– Ne szabódj – int a láma türelmetlenül, de most is mosolyog –, beszélj, kérlek, beszélj.

– Létezik egy szöveg – folytatja a férfi. – Kurtácska, alig tizennyolc fóliós. Én magam bukkantam rá egy kolostor könyvtárában. Birodalmad egyik hajdani krónikásának a munkája. Ez a szöveg a titokzatos, eldugott föld fővárosába kalauzol. Leírja, hogy három úton juthatunk el oda. Újjászületéssel. Álomutazásban, ahogyan te is. És élő testben is. Ami majdnem lehetetlen. Leírja, hogy Shambala a tökéletesség földje. Felsorolja, hogy az ország és a város milyen folyókon és sivatagokon, milyen hegyeken túl terül el. Valahol arra, ahol a jugarok népe él. Sokáig azt hittem, tulku, hogy ezt a földet keresem.

– Ma már nem hiszed?

– A krónikák azt írják, hogy a népem ősei valahonnan keletről, a legendás Szkítiából vándoroltak el a messzi Európa közepébe, abba a hegyek koszorúzta medencébe, ahol most is élnek. Azt gondoltam, hogy az ujgurok földje az, amit keresek.

– Ma már nem gondolod?

– Nem tudom. Mondd meg nekem, tulku, hogy mi a valóság? Amit megfoghatok? Amit látok? Aminek érzem a szagát? Ami fájdalmat vagy örömet okoz? Tudom a válaszodat, tulku. Nem ez a valóság. Mondd meg nekem, hogy mi a csoda? Amiről nem hittem volna, hogy megtörténhet? Amiről nem gondoltam volna, hogy létezik? A válaszod az lesz, hogy nem. Azt a világot keresem, amelyben nincsenek csodák, nincs lehetetlen, nincs váratlan. Itt az érzékek világában annyi csoda van, annyi megmagyarázhatatlan, hogy hiába tanulunk egész életünkön át, nem jutunk közelebb ahhoz a másik világhoz, ahol nincsenek csodák. Minél többet tanulunk, annál kövérebbre hizlaljuk azt, amit nem ismerünk. A tudás nem felszabadít, hanem lebilincsel. Az érzékekkel megszerezhető tudás nem megnyugtat, hanem egyre kíváncsibbá tesz. Eltávolít attól, ami nem tudom, hogy mi. Amit keresek. A lét teljessége. Így mondjátok, ugye? De mi az? Hogy képzeljem el? Hogy közelítsek hozzá? Elérhetem-e valaha? Elérheti-e bárki ember fia? Olyan, mint a zene, mondta egyszer egy dervis. A muzsika segít megérezni, milyen az, amit paradicsomnak hívunk. A zene ringat és sodor, felröpít és maga alá temet, puha bársony és éles damaszk, tüzes és fagyos, perzsel és vacogtat. Azt válaszoltam neki, hogy amit mond, az igaz, de mind az érzéki világ része. Hol van ebben a teljesség? Olyan, mint a költészet, mondta egy herceg, aki költőkkel vette magát körül. Verssel ébredt és verssel feküdt. Költők szavaltak neki, amikor evett. Az igazi költészet megváltoztatja a világot, mondta. A királyok alázatos koldussá lesznek tőle, a nyomorultak megvigasztalódnak. Komor bikák kezesbáránnyá válnak, bősz oroszlánok megszelídülnek. A madarak leszállnak a magasból a földre, a halak kidugják fejüket a tó vizéből. Úgy hallgatják a költő szavát. Elhiszem, válaszoltam neki, hogy az igazi költészet nem ügyes rím, találó hasonlat, harangzúgás és csilingelés, dallam, ritmus és cicoma. Elhiszem, hogy segít megérezni valamit abból, ami a lét teljessége. De amivel érvel, az mind az érzéki világ része. A lét teljessége, ha létezik, ennél egyszerűbb kell legyen, és megmagyarázhatatlanabb.

– Mint a szeretkezés.

A férfiak meglepetten néznek rá. Dönkar nem jön zavarba.

– A lét teljessége olyan, mint a szerelmesek szeretkezése.

Csönd van. A leves illata elkeveredik a pislogó jakvajas mécsesekével. Mivel senki nem szól, Dönkar halkan mesélni kezd.

Huszonhárom

Dönkar második meséje

Réges-régen, a Sebek és a Gyász kora, az Adók és a Megrendülés korszaka előtt történt, messze fent északon, ahol a négy szent folyó ered, és ahol a havas csúcsok lándzsahegyekként merednek az égre. Uralkodott egy nagy király. Országa a nyolcszirmú lótusz mása volt, fővárosa az Örökkévalóság Hegyének lábánál feküdt. A város úgy terült el a völgyben, akár a nyolcküllőjű kerék, és Keselyűfészeknek hívták. Nem félelemből vagy megvetésből, hanem tiszteletből, mert lakói hálával gondoltak a nagy madarakra. Tudták, hogy nélkülük járványok és halálos betegségek tizedelnék őket.

Nagyapám azt mondta, hogy Keselyűfészek a legszebb város volt, amit ember valaha épített. Épületei tiszták voltak. Utcáiban és parkjaiban a szivárvány színeiben ragyogtak a fák levelei. Ligeteinek pázsitján büszke pávák sétáltak. Kertjeiben lótusz és mályvarózsa nyílt, kék csillagokként virított az ólomvirág.

A király vára az Illatozó Gyanták Lugasában állt, és Jáspisvárnak hívták. A város és az ország népe békében és boldogan élt. Mindenki elégedett volt, mert senki sem vágyott többre, mint amennyije volt. Mindenki tudta a helyét és értette, tette is a dolgát. A király és udvarnokai álló nap tanácskoztak, törték a fejüket, miként tehetik még szebbé az országot, még kényelmesebbé a nép életét. A nemesek bátrak voltak, szerények és nagylelkűek. Sok időt fordítottak rá, hogy gyakorolják a fegyverforgatást és elsajátítsák a diplomácia fortélyait, hogy ha eljön az ideje, meg tudják védeni az országot és népét. A papok tiszta szívűek voltak, és segítőkészek. Nemes gondolkodásra, az önző vágy kioltására és együttérzésre tanították a gyermekeket. A nép dolgos volt, és elégedett.

A város uralkodóját Démonkirálynak vagy Rémkirálynak nevezték. Nem azért, mert rettegtek tőle, és nem is gúnyból, hanem hogy távol tartsák tőle a rossz változás démonait. Jámbor volt a király, minden élő teremtményt egyformán szeretett. A zümmögő legyet, a földet túró vakondokot és a hosszú farkú majmot is. Volt neki egy szép fia, és volt egy nagy bánata is. A hercegi ifjúnak nem volt felesége. Pedig a király mindent megtett, hogy megtalálja a megfelelő asszonyt. A herceg még hároméves sem volt, amikor kihirdettette, hogy feleséget keres neki. Hét sem volt, amikor futárokat szalasztott a környező országokba. Mindennap tűzáldozatot mutatott be, vízzel hintette meg magát. Hetente kikérte a csillagászok és szerencsemondók véleményét. Szerzeteseket hívatott, akik démonpántlikákat kötöztek és oldottak. Papokat, akik megkötötték az ártó szellemeket. Sárkány és darumadár alakját, fénylő nap és ragyogó hold képét hímeztette a herceg ingére. De bármit tett, nem találta meg azt a halk szavú, szép, csendes és okos asszonyt, akit a fiához valónak gondolt.

A herceg már tizenöt éves volt, és egy délelőtt éppen a gonosz démonoktól óvó varázsigéket gyakorolta a tanítómesterével, amikor két embert vezettek elébe. Öreg volt az egyik, fél lábára béna, ruhája foltozott, üstöke boglyas, szakálla borzas. Ráadásul vak is volt, hozzá olyan szaga, mint a döglött halnak. A másik sem volt különb, pedig még gyermekecskének látszott. Derekáig sem ért a toprongyos öregnek. Baljában szorongatta az öreg

kezét. Nem szorongathatta mással, mert a jobb keze vállból hiányzott. Ez látott, viszont süket volt és néma.

Kik vagytok és mit akartok, kérdezte tőlük a herceg.

Ikertestvérek vagyunk mi ketten, válaszolta az öreg. A Döngöre hegy lábánál, a Kalatár tó partján áll a házunk. A hátát egymásnak vető két oroszlán sziklája alatt. Azért jöttünk, mert hírét vettük, hogy apád, a király asszonyt keres neked, és ezer ország földjén sem lelitek az igazit. Azért jöttünk, mert mi tudjuk, hogy ki az a leány, a hozzád való, a bimbózó mályvarózsához hasonló, aki után epedezel. Hiába keresed őt messzi vidéken, amikor itt lakik a közeledben.

A herceg hitt is, meg nem is hitt a két nyomorék szavának, de mert ő is olyan jó ember volt, mint apja, a Démonkirály, és mert nagyon akart hinni, nem zavarta el a két nyomorultat. Megkérdezte, hol lakik az a minden szempontból tökéletes leány.

Nálunk, a házunkban, felelte az öreg. A Kalatár hegy lábánál, a Döngöre tó partján, a hátát egymásnak vető két oroszlán sziklája alatt. Mi vagyunk az apja.

A herceg megmérgelte magát. Azt gondolta, a rút tréfáért rút tréfával felel: megkínoztatja őket. Csíkot hasíttat a hátukból a muzulmán hóhérral. A vaknak forró ólmot öntet a fülébe, a süketnek kitolatja a szemét. De mert jó ember volt, hamar megjuhászodott. Eszébe jutottak a mestere szavai. Ha legyőzöd a beste démont, az arcodba köp, hogy felingereljen, és elveszítsd a fejed. Tudja, hogy a dühös ember hibásan cselekszik. Ezért ha a legyőzött démon az arcodba köp, ereszd le a borotvaéles kardot, ne bántsd, engedd szabadon. Akkor hatalmát veszítve, megverten elkullog.

Érezte a herceg a döntéséről, hogy jó, és ettől megkönnyebbült. Felkacagott, és elzavarta a két kótyagos izgágát. Visszatért a mesteréhez, és még serényebben tanulta a démonűző varázslatok bonyolult szövegeit. Szorgalmas volt, már majdnem férfi, és lelkiismeretesen készült a nehéz szolgálatra, amikor majd apja örökébe kell lépnie, és neki kell óvnia népe és országa jólétét. Ebéd után nyeregbe szállt a solymászok vezetőjével, aztán az íjászok mesterével gyakorolta, hogyan kell a szem helyett a szívvel célozni, hogy soha ne tévesszen célt a villanó fecskénél gyorsabban suhanó vessző. Úgy tűnt, hogy sikeresen kizárta elméjéből a délelőtt történteket. Este az asztalnál mégis eszébe jutott a két nyugtalanító alak, a rút öreg és a csúnyácska gyerek.

Királyi apám, te vagy a jó és gonosz szellemek nyolc birodalmának uralkodója. Te mit szólsz ahhoz, ami délelőtt történt velem? Mondd csak, ki volt az a csúf és büdös öreg, aki úgy nézett ki, mint a gyermekriogató démon, és olyan volt a szaga, mint a döglött halnak? És ki volt az a gyerek, aki olyan volt, amilyennek a születésétől rettegnek az anyák? Azzal elbeszélte a királynak az esetet.

Az öt áldozati szertartásra mondom, kiáltotta a király, meg a régi időkre, amik előttünk vannak, és a jövőre, amin túl vagyunk! Azt mondom, hogy semmi sem lehetetlen! Megtörtént, hogy istenek fiait kitaszították, és hogy démonfajzatok istenné lettek. Király szolgasorba süllyedt, és szolga királyi trónra ült. A világmindenségben soha nincs megnyugvás. Semmi sem változatlan, csak a szüntelen változás. Ez a két ember valójában nem volt nyomorék. A vak szem azt jelenti, hogy olyan ember, akinél a rontás, a kísértés egyik kapuja le van lakatolva. A süketség a kakas kukorékolását, vagyis a vágyakozást zárja ki. Meg a kígyó susogását, a haragot. A disznó röfögését, a tudatlanságot. A béna láb azt jelenti, hogy a

helyes út nem a két lábbal taposható ösvény. Nem a minket körülvevő tünékeny világ ezer és ezer útja vezet az egyetlen helyes irányba.

Királyi apám, akit a nép szeretetből és óvatosságból hív Rémkirálynak, és aki képes vagy minden élő teremtmény javára cselekedni, mondd, miért mondta az a két csúf és felettébb büdös ember, hogy ők ketten volnának annak a leánynak az apja? Mondd, hogyan is lehetne ez?

A tudásra mondom, ami néma, a beszédre, amiből a nemtudás fakad, hogy az életünk kettősségét jelenti ez. Hogy nincs biztos tudás. Bizonytalan a múlt és a jövő is. Semmi sem bizonyos, csak a most. Gyakran megtörténik, hogy igaznak bizonyul a hihetetlen, és hamisnak az, ami nyilvánvalónak látszik.

Királyi apám, aki a hat paramita, a hat tökéletesség fáradhatatlan gyakorlója vagy, már csak egy kérdésemre válaszolj. Miért mondták hegynek a tavat, s tónak a hegyet?

Ez már igazán egyszerű, nevetett a szent király. Ezzel akarták tudtodra adni, hogy a most sincs. Sem a hegy, sem a tó valójában nem létezik. Lehet ezerszer ezer út, lehet annyi, ahány élőlény a világmindenségben létezik. De végül minden út egy irányba vezet.

A herceg elszégyellte magát, és megtörten kérdezte. Buta voltam, apám? Azt hittem, okosan és megfontoltam cselekszem, amikor nem hasíttatok bőrt a hátukból, nem süketíttetem és vakíttatom meg őket, nem vetetem fejüket a hóhérral. Azt hittem, átlátok a szitán, azt gondoltam, túljártam az eszükön, nem hagytam, hogy becsapjanak. Milyen igazad van apám, már látom, hogy ostoba voltam. Azt hittem, jó döntést hozok, amikor a rossz döntés démonának susogására süketté tettem a fülem. Lehet, hogy mindenben a rossz szellemek irányítottak? Kedves apám, az a sejtésem, hogy a jelenben hozott döntésemnek súlyos következménye lesz. Lehet, hogy mindörökre elveszítettem az egyetlent, aki az enyém lehetett volna?

Egyetlen fiam, tette a herceg vállára a kezét a király. Az ember leggyakoribb és legrútabb bűnei a tudatlanság, a gyűlölet, az irigység és a mohóság. Te nem gyűlölsz, nem irigykedel, és nincs benned mohó vágy.

Egyetlen atyám, most már látom, hogy a tudatlanság egymagában is elég ahhoz, hogy forgásban tartsa a Szamszárát.

Buddha is tudatlan volt, fiam. Tudatlanok voltak a koldusok és az őzek, akik együtt hallgatták a Benáresz melletti vadaskertben a megvilágosodott első tanítását. Igazad van. Mindannyian tudatlanok vagyunk. A tudatlanságunkra emlékeztet minket a tan kereke a két őzzel. Hogy a földi létünk állandó körforgás. Születés, halál, születés, halál, születés, halál.

Dönkar elhallgat, és a többiek sem szólnak. Nala az asztalra borulva alszik. A tűzhely felől, mint távoli kőomlás, halk robaj hallatszik: összeroskadt néhány hamvadó fahasáb. A parázs fénye elhalványult, a homály kiterebélyesedik, előmerészkedik a sarokból. Az asszony feláll, csőrös kis kancsóból jakvajat önt a mécsesek alá. Dzsampal Gyaco az, aki megkérdezi.

– Vége is van a történetnek? Megtalálta a herceg a neki szánt leányt?

Dönkar visszaül az asztalhoz,

– Engedj utamra, atyám, kérlelte a herceg a királyt. A magasság és a mélység sárkányaira kérlek, engedj. Hadd szálljak nyeregbe, hadd keressem meg a lányt. Féltette az apja, de tudta, hogy vissza nem tarthatja. Saját kardjával övezte fel a derekát, saját királyi lándzsáját adta a markába, megáldotta, és herceghez méltó kísérettel, fegyveresekkel, vadászokkal, zenészekkel, futó szerzetesekkel bocsájtotta el az útjára. Amikor megtalálták a hegyet és a tavat

meg az egymásnak hátát vető két oroszlán szikláját, a herceg bizakodni kezdett. A négy világtáj és a négy mellékvilágtáj felé szerteszalasztotta a futókat, hogy megtalálják a két öreg és a leány házát. Imazászlókat feszítettek ki, virágáldozatot mutattak be, a hegyikristályként szikrázó tó partján gyantaillatú ágakat, tömjént és kék füstű borókát égettek. A lovászok kicsapták a gyér, szikkadt fűre a lovakat, a málhások lemálháztak, a szakácsok tüzeket raktak, a vadászok vízbe gázolva, nyílvesszővel vadásztak a halra, a muzsikusok, tamburások, dobosok, kürtösök rázendítettek. A herceg összeszereltette az apja, a Démonkirály nyolcküllőjű kerekeken gördülő, díszes kocsiját. Az aranyozott hintót, a Hét Drágakő Szekerét az apja is az apjától, az meg az ő apjától örökölte. Három alkalomkor használták. Amikor a király hadba vonult. Amikor feleségért indult leánykérőbe. Végül amikor utolsó útjára, a Holtak Mezejére kísérték a korommal feketített fehér lovaik hátán könnyező testőrök. A futók hamarosan visszatértek, és sorban jelentették, hogy hegy alatt és víz mellett sehol nem találtak házat. Már csak egy futó volt távol, a legjobb és leggyorsabb, kitartóbb a vadszamárnál. Aztán ő is feltűnt messze-messze, sötét pont a sárga és rőt színű homokos parton. Mikor megérkezett, a muzsikusok egy intésre elhallgattak. A futó lihegett, aztán jelentette, hogy talált egy házat, de nem az lesz, amit keresnek, mert ez a ház inkább rom, egy hajdanán talán tágas és kényelmes lakóhely kidőlt-bedőlt maradéka.

Embert találtál-e benne, kérdezte a herceg nyugtalanul. Egy néma gyermeket meg egy rongyos öltözetű, döglötthal-szagú öreget. És a lányt? A bimbózó mályvarózsához hasonlót.

Felség, válaszolta a szolga, egyetlen asszonyt láttam ott, hervadt rózsához hasonlót, senki mást. Az elvásott kemence mellett gubbasztott, arca mély ráncokkal barázdált, haja fehér pókfonál.

A herceg nem habozott. Vezess nyomban, mondta, azzal lóra kapott, s kapott lovat a segge alá a futó is, és már ügettek is a romos hajlék felé. Nyomukban, lomhán, nehézkesen cihelődve, megindult az egész tábor: a málhát cipelők, a vadászok és muzsikusok, a nyolcküllőjű kerekeken guruló, aranyozott szekér.

Amikor a házhoz értek, a herceg látta, hogy az omlatag lépcső tetején egy öregasszony üldögél a küszöbön. Közelebb rúgtatott, megállította lovát a lépcső aljában, így nézett fürkészőn az öregasszony arcába. Nézte-nézte, és az asszony homályos tekintete megéledt. Felismerte a herceget. Régóta várlak, mondta, és ahogy elmosolyodott, ráncai elsimultak, bőre világos lett, és selymes, mint a mályvarózsa szirma, sűrű, sötét haján úgy csúszkált a napfény, akár a holló kékesfekete tollán. Mire felállt, egész teste megfiatalodott, nem lehetett több tizennégy évesnél. A herceg megszédült, majd lezuhant a nyeregből. Olyan szép lány állt előtte ott az elhagyatott, romos házba vezető lépcső tetején, amilyet elképzelni sem tudott. Arca mint a hangarózsa, bőre hűvös, illatos sáfrány, mosolya derengő holdsugár, húsa ízes, illatos barack, minden hajfonatában ragyogó türkizfüzér.

Ki vagy te hasonlíthatatlanul szép, kérdezte tőle a herceg. Emberi lény vagy? Vagy sárkányok leánya?

Szálának hívnak, felelte a lány, és szerelmes párod lehettem volna, ha hallgatsz apáimra, a múltra és a jövendőre, akiket elküldtem hozzád. De szemed elé fátyolt engedett a tévútra vezető démon, és apáimat megsértetted.

A herceg szívében úgy gyulladt fel a szenvedély, ahogy mohó láng a száraz rőzsébe kap.

Hasonlíthatatlanul Szép Szála. Valóban megbántottam apáidat, kérem érte a bocsánatodat.

Késő, mondta a lány szomorúan. A kínálkozó lehetőséget most elszalasztottad. Menj, szerelmes herceg, fordíts hátat ennek a romos háznak, amit már a tűzhely szelleme is rég elhagyott. Ne keseregj, vigasztalódj, a végtelen körforgásban valamelyik életünkben még egymásra találunk, és szerelmünk beteljesedik.

Megzendült az ég, és a Kalatár hegy égbe nyúló, havas csúcsa mögött gyülekező szürke felhőben láthatatlan fantomló vágtatott el a lovasával. A herceg paripája megérezte a láthatatlan táltos és a démonlovas jelenlétét, orrlyukai kitágultak, ijedten horkantott, patájával a homokot kapálta. A sudár lány, a bimbózó mályvarózsa, a Hasonlíthatatlanul Szép zsugorodni kezdett, egyik pillanatról a másikra összeaszott, válla előreesett, háta meggörbedt, haja ritkult, foga hullott, bőre sötét lett, és ráncos, mint az aszalt szilva.

A herceg leugrott a lováról, rohant volna, de megroggyant a lába, és a lépcső aljában térdre esett. A vénséges vén asszony már vakon és süketen állt a korhadt lépcső tetején, aztán hátat fordított, és tétován tapogatózva becsoszogott a roskatag házba.

Huszonnégy

Lha-mo, a haragos lovas

Iszonyatot keltő lovas. Vértenger fölött nyargal lángfüggönyön és felgomolygó füstön át. Nala nyöszörög álmában. A nyolc szörnyű egyike tart felé. Ismeri a háromszemű, borzalmat ébresztő démonistent, aki nő. A festményeken kék a bőre, homlokát koponyák koronázzák, nyakában emberfejből füzér. Két karja kitárva, egyik markában igazságosztó kard, másikban vérfertőző kapcsolatban fogant gyermek koponyájából készült, vérrel teli csésze. Oldalán a betegségek tarisznyája, tarsolyában dobókockák, ha kérdi, a fekete kövek megmutatják neki a jövendőt. Paripája barna *kiang*, táltos félszamár. Nyeregtakarója nyúzott emberi bőr, amin rajta fityegnek, a nyúzó meghagyta bennük a finom csontocskákat is, a kezek és a lábfejek. Nala nyöszörög, hánykolódik, tudja, hogy a szörnyű takaró az istennő saját gyermekének bőre. A lovas lassú ügetésre vált, majd megáll. A táltos szeme izzik, pofáján fröccsenő tajték, vicsorgó fogai közt nyelve vöröslő parázs. Kantárja zöld mérges kígyó, kapáló patája alól fröccsen a vér és szisszen a láng. Nyomában oroszlánsörényű mélytengeri szörnyek ködalakjai gomolyognak a vér fekete tavából. A félszamár felágaskodik, hányja a patáit, visszazuhan, aztán vágtába lódul.

Nala rémülten felül az ágyában.

2017 aug. 3.